

§ 1 Anmälan om ersättare för statsråd

Andre vice talmannen anmälde att *Merit Frost Lindberg* (M) inträtt som ersättare för statsrådet *Jessica Rosencrantz* (M) från och med den 10 september och tills vidare.

§ 2 Avsigelser

Andre vice talmannen meddelade
att *Helena Lindahl* (C) av sagt sig uppdraget som ledamot i skatteutskottet,
att *Björn Wiechel* (S) av sagt sig uppdraget som ledamot i EU-nämnden,
att *Rashid Farivar* (SD) av sagt sig uppdraget som suppleant i trafikutskottet,
att *Anders Ådahl* (C) av sagt sig uppdraget som suppleant i trafikutskottet,
att *Daniel Bäckström* (C) av sagt sig uppdraget som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet,
att *Leif Nysmed* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden och
att *Linnéa Wickman* (S) av sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll dessa avsigelser.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade
att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Gunilla Carlsson* som ledamot i EU-nämnden samt *Markus Kallifatides* och *Alexandra Völker* som suppleanter i EU-nämnden,
att Sverigedemokraternas partigrupp anmält *Angelica Lundberg* och *Michael Rubbestad* som suppleanter i trafikutskottet,
att Moderaternas partigrupp anmält *Noria Manouchi* som ledamot i EU-nämnden, *Helena Bouveng* som suppleant i utrikesutskottet, *Carl*

Nordblom som suppleant i försvarsutskottet, Merit Frost Lindberg som suppleant i socialförsäkringsutskottet och i arbetsmarknadsutskottet, Ludvig Ceimertz som suppleant i trafikutskottet, Joanna Lewerentz som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet, Louise Meijer som ledamot i krigsdelegationen, Erik Ottoson som suppleant i Utrikesnämnden och Fredrik Saweståhl som suppleant i utrikesutskottet under Magdalena Thuressons ledighet samt

att Centerpartiets partigrupp anmält Anders Ådahl som ledamot i skatteutskottet, Daniel Bäckström som suppleant i trafikutskottet och Helena Lindahl som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i skatteutskottet

Anders Ådahl (C)

ledamöter i EU-nämnden

Gunilla Carlsson (S)

Noria Manouchi (M)

suppleant i utrikesutskottet

Helena Bouveng (M)

suppleant i försvarsutskottet

Carl Nordblom (M)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Merit Frost Lindberg (M)

suppleanter i trafikutskottet

Angelica Lundberg (SD)

Michael Rubbestad (SD)

Ludvig Ceimertz (M)

Daniel Bäckström (C)

suppleanter i miljö- och jordbruksutskottet

Joanna Lewerentz (M)

Helena Lindahl (C)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Merit Frost Lindberg (M)

suppleanter i EU-nämnden

Markus Kallifatides (S)

Alexandra Völker (S)

ledamot i krigsdelegationen

Louise Meijer (M)

suppleant i Utrikesnämnden

Erik Ottoson (M)

suppleant i utrikesutskottet
Fredrik Saweståhl (M)

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2024/25:6 till finansutskottet

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:836 om nedskärningarna inom skolan

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Nadja Awad har frågat mig vilken evidens jag och regeringen grundar oss på när det gäller den tydliga inriktningen inom skolpolitiken att satsa på akutskolor och lovskolor. Nadja Awad har även frågat mig om jag och regeringen avser att säkerställa att skolorna får de resurser de behöver för att alla barn ska kunna få det stöd de har rätt till.

Regeringen vidtar nu en lång rad åtgärder för att föra skolan tillbaka till grunderna och skapa ordning och reda i klassrummen och för att det ska bli ordning i skolsystemet. Självklart tar regeringen stöd i evidens i detta arbete. Regeringen lyssnar naturligtvis också in erfarenheter och synpunkter från berörda myndigheter, organisationer, kommuner, rektorer, lärare och andra intressenter.

Trygghet och studiero i skolan är prioriterade frågor för regeringen. Att skolan är lugn och trygg är avgörande för att eleverna ska må bra och lyckas i skolan. Det finns skolor som har mycket stora ordningsproblem, och i dag saknas det ofta praktiska möjligheter att vid behov tillfälligt flytta elever utanför den egna skolan. Akutskolorna innebär en möjlighet för huvudmän att värna tryggheten och studieron i skolan och säkra kontinuiteten i utbildningen för alla elever.

Enligt Skolverkets redovisning av regeringsuppdraget Stöd vid inrättande av akutskolor finns det stöd i forskning för att en tillfällig placering utanför den egna skolenheten innebär möjligheter som innebär bland annat en chans att bryta negativa mönster samt få mer koncentrerat stöd. Det kan även ge möjlighet att kartlägga och utreda elevens skolsituation för att skapa långsiktiga strategier för elevens fortsatta utbildning. Det kan även nämnas att statsbidraget för personalkostnader för akutskolor är välsökt och att Skolverket under bidragsomgången 2024 beviljat drygt 94 miljoner kronor i bidrag till huvudmännen.

Regeringen har även vidtagit flera andra åtgärder för att vända den negativa utvecklingen när det gäller trygghet och studiero. Jag menar att det behövs en kulturförändring i skolan där rektorer och lärare får mer kraftfulla verktyg att agera när elever kränker, hotar eller använder våld. Det

och mycket mer utreds just nu av utredningen Stärkt trygghet och studiero i skolan (U 2023:06).

Få saker är så viktiga för Sveriges framtid som skolan. Alla elever som behöver stöd för att nå utbildningens mål ska få det. I dag är det alltför många elever som inte får det stöd de behöver, och stödet sätts dessutom ofta in för sent. Skolan behöver få bättre förutsättningar att tidigt sätta in rätt stödinsatser som stärker elevernas kunskapsutveckling. Regeringen satsar därför stort på att öka tillgången till speciallärare och särskilda undervisningsgrupper. Som ett komplement till dessa stödåtgärder behöver en del elever också mer undervisningstid i skolan, till exempel genom lovskola.

Regeringen har tagit flera initiativ för att stärka skolornas resurser och har exempelvis genom budgetpropositionen för 2024 tillsammans med förslaget i vårandringsbudgeten tillfört cirka 1,7 miljarder kronor till skolan. Bland annat har kunskapsbidraget förstärkts med 850 miljoner kronor och uppgår därmed i år till cirka 7,5 miljarder kronor. Regeringen gör således både generella och riktade satsningar utifrån de behov som finns i skolväsendet.

Staten bidrar till skolans finansiering, men det är viktigt att komma ihåg att det är kommunerna som har huvudansvaret för att finansiera förskola och skola. Det finns i dag stora skillnader mellan kommuner i hur mycket de satsar på skolan. Därför har regeringen tillsatt Utredningen om en nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet (U 2023:05), som ska föreslå ett system för resursfördelning som utgår från en nationellt bindande skolpengsnorm. Syftet är att genom statlig styrning av finansieringen öka likvärdigheten i den svenska skolan i hela landet.

Anf. 2 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag vill inleda debatten från mitt håll med att ställa frågan hur det kommer sig att nedskärningarna inom svensk skola är de tuffaste på 30 år. Kan skolminister Lotta Edholm svara på den frågan?

Något väldigt allvarligt har uppenbarligen hänt över tid som har lett till att nedskärningarna i dag är rekordstora. De har ju inte bara uppstått ur tomma intet. De är framför allt ett resultat av den här regeringens politik.

Skolministern säger att trygghet och studiero i skolan är prioriterade frågor. Det ska säkerställa att eleverna mår bra och lyckas i skolan. Det håller jag och Vänsterpartiet helt med om. Men, fru talman, på vilket sätt blir skolorna mer trygga, på vilket sätt ska skolorna präglas av studiero och på vilket sätt ska eleverna få förutsättningarna att lyckas i skolan och må bra av skolan när det just nu runt om i landet sägs upp skolpersonal som ska skapa de här förutsättningarna och när elevgrupperna blir större och större? Jag får inte ihop den ekvationen, och det gör inte heller svenska folket.

Och vilka elever drabbas mest av dessa nedskärningar? Det är självklart elever med olika funktionsnedsättningar såsom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som adhd och autism.

Det som kommer att hända och som vi redan har sett är att de elever som inte får den skolgång de behöver för att lyckas i stället stämplas som bråkstakar och exempelvis tvingas gå igenom regeringens akutskolor och lovskolor helt i onödan, när det bara handlade om att få anpassningar och

särskilt stöd – alltså de stödinsatser som de har rätt till enligt skollagen och diskrimineringslagen – i den ordinarie skolundervisningen.

Det krävs rätt och tillräckligt mycket skolpersonal, mindre undervisningsgrupper och att stödinsatserna sätts in i tid. Detta säger evidensen, och det kräver pengar. Det kräver att den svenska skolan får de statsbidrag den behöver av regeringen. Detta klarar kommunerna inte av helt själva, och det ska de inte heller behöva göra. Varken de generella eller de riktade statsbidragen räcker till just nu under rådande konjunktur. Det saknas tiotals miljarder kronor för att skolan ska kunna bibehålla nuvarande nivå, som är otillräcklig. Och summan blir bara större och större. Detta kräver att svenska staten tar ett ökat ansvar för finansieringen.

Men vad prioriterar regeringen, fru talman? Den prioriterar skattesänkningar och bidrag för de allra rikaste och en miljardsatsning riktad till flygbolagen. Varför ska regeringen finansiera flygbolagens verksamhet när den åtminstone borde börja med att finansiera den svenska skolan? Varför ska regeringen finansiera rikas kakelläggning i köket eller hushållsstädning före den svenska skolan? Och varför ska regeringen finansiera skattesänkningar för dem som inte ens behöver dem före den svenska skolan? Detta tycker Vänsterpartiet är helt obegripliga prioriteringar.

Därför är mina frågor till skolminister Lotta Edholm: Varför stoppar inte regeringen nedskärningarna inom svensk skola? Varför tar man inte ett ökat statligt ansvar? Varför tar inte regeringen sitt finansieringsansvar och skjuter till de statsbidrag som krävs för att alla elever – våra elever, våra barn och unga – ska få den skolgång de har rätt till så att de kan lyckas och må bra i skolan?

Anf. 3 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Det är sant att kommunerna under några år har haft ett trängt ekonomiskt läge beroende på den inflation som har rått i Sverige. Nu har Sverige vunnit kampen mot inflationen. Det innebär att vi kan göra satsningar på välfärden, och det kommer vi naturligtvis att fortsätta göra. Vi gör stora statliga satsningar på skolan, och vi ska fortsätta med det.

Det handlar bland annat om satsningar på det som ledamoten nämner, till exempel mindre undervisningsgrupper, men också på skolsociala team för att stötta exempelvis de elever som inte kommer till skolan. Vi gör stora satsningar på akutskolor för de elever som uppför sig på ett sådant sätt att de faktiskt inte kan vara kvar i det ordinarie klassrummet.

Jag tycker att det är oacceptabelt att vi har en situation i Sverige där vi stänger hela skolor för att några få elever hotar och trakasserar på ett sådant sätt att det faktiskt inte går att ha skolan öppen, i stället för att vi stänger av de eleverna. Men för att dessa elever inte bara ska sparkas ut på gatan krävs att det finns en mottagande akutskola som ser deras behov, gör en värdering av deras kunskapsresultat och ser vad de har för eventuella andra problem än att de uppför sig extremt illa.

Jag tror att detta är en viktig satsning, och jag vet också att den satsningen, trots att Vänsterpartiet i Stockholm för länge sedan var helt emot den, faktiskt finns kvar och till och med har byggts ut för att den är väldigt framgångsrik.

Icke desto mindre måste vi öka likvärdigheten i svensk skola. Jag vet, om jag får ta på mig en partihatt, att Liberalerna och Vänsterpartiet har lite liknande synpunkter när det gäller att den statliga styrningen måste öka.

Prot. 2024/25:4
12 september

Svar på
interpellationer

Det är orimliga skillnader i dag. Det skiljer 70 000 per elev och år mellan den kommun som satsar mest och den som satsar minst. Ungefär hälften av dessa 70 000 har objektiv grund, men vi vet inte vad resten beror på.

Det är alltså klart att staten måste fortsätta att göra stora satsningar. Men det är också viktigt att komma ihåg att grundskola, förskola och gymnasium faktiskt främst är en kommunal angelägenhet.

Anf. 4 NADJA AWAD (V):

Fru talman! För att tydliggöra: När våra barn och unga inte får den skolgång de har rätt till orsakas ett enormt personligt lidande för eleven och elevens familj. Skolpersonalen får slita och betala med sin egen hälsa. Hela samhället förlorar på det.

Detta är ett resultat av nedskärningar inom svensk skola. Det är inte så att skolorna bara helt plötsligt har det väldigt tufft, utan det är ett resultat framför allt av att den här regeringen lägger fram nedskärningsbudgetar som innebär att svensk skola just nu lider.

Jag hör inte att skolminister Lotta Edholm pratar om dessa nedskärningar. Jag tycker att man ska göra det – prata om nedskärningarna, som just nu är de tuffaste på 30 år. Något väldigt allvarligt har uppenbarligen hänt som har lett till att nedskärningarna är rekordstora. Jag nämnde skattesänkningar och bidrag för de rikare och miljardsatsningen till flygbolagen. Det är detta man just nu prioriterar före våra barns och ungas skolgång så att de kan lyckas och må bra i skolan.

Det är jättebra att skolminister Lotta Edholm poängterar att Vänsterpartiet och Liberalerna står ganska nära varandra när det gäller att regeringen måste ta ett ökat statligt ansvar för finansieringen. Men vad tycker Moderaterna? Vad tycker Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna? Jag är ganska osäker på om de håller med Liberalerna i detta fall. Och hur blir det då? Hur kommer de kommande två åren fram till nästa nationella val 2026 att se ut?

Det är helt klart fel prioriteringar som nu görs av regeringen inom skolan. Akutskolor och lovskolor ska etableras, men den ordinarie skolan ska gå igenom nedskärningar. Menar de verkligen allvar, fru talman? Och så säger skolminister Lotta Edholm att regeringen vill satsa på speciallärare, skolsociala team och särskilda undervisningsgrupper. Men jag undrar med vilka pengar. Var ska pengarna komma ifrån?

Det saknas tiotals miljarder kronor, vilket innebär att skolpersonal tvingas sägas upp och att elevgrupperna bara blir större och större. Detta är inte hittepåsiffror. Men det är exakt så regeringen behandlar dessa väldigt allvarliga siffror i stället för att ta dem seriöst.

Det är viktigt att regeringen tar detta på allvar, nu när vi vet exempelvis att elever med NPF saknar rätt stöd och anpassningar i skolan och går miste om betyg. En fjärdedel av dessa barn är hemma från skolan hela eller större delen av tiden. Detta visar en färsk undersökning från Riksförbundet Attention. Och det kommer bara att bli värre och värre.

Avsaknad av betyg och hög frånvaro i skolan leder till ett dåligt psykiskt mående som gör att mängder av unga med NPF inte kommer vidare till studier eller arbete. Det orsakar, som jag sa tidigare, ett enormt personligt lidande för eleven och elevens familj. Skolpersonalen sliter och betalar med sin egen hälsa, och hela samhället förlorar på det.

Så jag ställer frågan igen: Varför tar inte skolminister Lotta Edholm och regeringen nedskärningarna inom svensk skola på allvar?

Prot. 2024/25:4
12 september

Anf. 5 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Jag är helt övertygad om att vi måste öka den statliga styrningen i svensk skola. Regeringen har därför nu tagit initiativ till en rad olika utredningar som kommer att leda till detta. Det handlar till exempel om en stor utredning om elevhälsan. Vi vill att elevhälsan ska återfå det vårduppdrag den tidigare hade, och utredningen får också i uppdrag att definiera vad eleverna faktiskt har rätt till inom elevhälsan. Utredningen ska dessutom titta på olika typer av personalkategorier som bör finnas.

Vi har tillsatt en stor betygsutredning för att få ett mer fungerande och mer rättvist betygssystem och komma till rätta med betygsinflationen, som ju också är ett stort likvärdighetsproblem i svensk skola. Vi har tillsatt en utredning om trygghet och studiero, eftersom vi vet att det ser väldigt olika ut runt om i landet och mellan olika skolor.

Vi ser också till att det finns finansiering för de satsningar vi gör på till exempel mindre, särskilda undervisningsgrupper, och de byggs nu ut kraftigt i Sverige. Det beror inte bara på att det finns stora statsbidrag att söka utan också på att vi har en förändring i synen på elever som behöver särskilt stöd. Vi går från den ganska naiva inkluderingstanken, där alla elever oavsett vilka svårigheter de hade skulle sitta i ett klassrum med kanske 30 elever, vilket i själva verket ofta ledde till ren exkludering, där eleven kanske fick sitta i en korridor tillsammans med en utbildad elevassistent. Så kan vi inte ha det. Vi måste se till att de elever som behöver stöd får kvalificerat stöd i till exempel mindre, särskilda undervisningsgrupper.

Jag är också övertygad om att vi behöver mer statlig styrning, till exempel när det gäller klassstorlekar, lärares undervisningstid och så vidare. Det system vi har i dag är i grund och botten väldigt ojämnt och ger elever väldigt olika förutsättningar.

Men vi måste också komma ihåg att en del elever faktiskt behöver mer tid. Det är naivt att tro att en 14-åring som kommer till Sverige utan att ha haft någon skolgång alls skulle klara att få godkänt i alla ämnen i slutet av årskurs 9 utan att också få lite mer tid i den svenska skolan. En sådan elev behöver få lite mer tid på sig att lära sig svenska och ta igen kunskapsglapp som beror på att skolgången innan eleven kom till Sverige var dålig.

Det finns alltså mycket att göra i det här avseendet, och staten tar ett stort ansvar också för resurser. Men det är också viktigt att komma ihåg att det är ett delat ansvar, där kommunerna är huvudansvariga för den svenska grundskolan. Det är ett beslut som faktiskt både Liberalerna och Vänsterpartiet var emot när det fattades.

Anf. 6 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att skolminister Lotta Edholm och Tidöregeringen inte tar nedskärningarna i den svenska skolan på allvar, trots att nedskärningarna nu är de största på 30 år. Jag tycker att det säger något att de är de största på 30 år.

Man prioriterar inte svensk skola, som är vår gemensamma välfärd, utan man prioriterar skattesänkningar och bidrag för de rika och att underhålla flygbolagens verksamhet.

Svar på
interpellationer

I debatten här har man konstaterat att staten ska ta ett större ansvar för skolan, men jag har svårt att tro på det som sägs, för regeringen tar ju inte ens sitt eget ansvar just nu, och då menar jag det finansieringsansvar som regeringen ändå har gentemot kommunerna och kommunernas skolor för att skolorna ska kunna bibehålla nuvarande kvalitet och till och med förbättra den. Det saknas tiotals miljarder kronor. Detta är inget som Vänsterpartiet har hittat på, utan det konstateras av facken och av Sveriges Kommuner och Regioner.

Vad är det då som händer? Vi kan ju inte behålla skolpersonalen. Just nu sägs personal upp. Grupperna blir större och större. Eleverna får allt större skolfrånvaro. Kommunerna kan inte ta allt ansvar.

Regeringen kan inte lägga all skuld på kommunerna och säga att kommunerna ska dra det tyngsta lasset. Jag tycker att det blir skevt när regeringen säger så.

Anf. 7 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Fru talman! Nej, kommunerna ska inte ta det fulla ekonomiska ansvaret för skolan, och så är det inte heller. Drygt 20 procent av grundskolans finansiering är statlig, och den andelen har ökat år efter år. Regeringar oavsett partifärg har sett att man måste stötta kommunerna för att kunna skapa en likvärdig skola. De satsningarna fortgår naturligtvis och kommer också att öka framöver, just för att staten måste ta ett ansvar för att se till att vi får en mer likvärdig skola.

Men jag menar att detta inte räcker. Vi behöver en rad förändringar på skolområdet för att få en mer likvärdig skola. Dit hör till exempel en nationell skolpengsnorm, som innebär att kommunerna inte tillåts gå under en viss gräns när det gäller hur mycket de väljer att satsa på sin skola.

Så länge vi har en kommunal skola måste vi dock vara medvetna om att det är just kommunerna som har huvudansvaret. Jag tillhör ett politiskt parti som anser att skolväsendet faktiskt är av nationell vikt. Det handlar inte bara om de elever som vi talar om här och nu, utan det handlar också om Sveriges möjlighet att vara en välfärdsnation och en nation som bygger på innovationskraft, på att människor arbetar och så vidare.

Skolan är viktig, och det är viktigt att vi håller i och håller ut i de statliga satsningar som nu görs. Men det är också viktigt att säga att kampen mot inflationen är vunnen. Därmed minskar också trycket på våra kommuner.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:840 om utvisning på grund av utnyttjande i prostitution

Anf. 8 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att tydliggöra för Migrationsverket att utnyttjande i prostitution aldrig ska betraktas som "bristande vandel", varken med nuvarande lagstiftning eller med kommande.

Migrationsverket gavs i regleringsbrevet 2023 i uppdrag att, utifrån rådande lagstiftning, analysera möjligheterna att öka kvaliteten och prioritera kontroller av vandel och levnad vid handläggningen av tillståndsårenden. I redovisningen av uppdraget anger Migrationsverket bland annat att utrymmet för att beakta andra faktorer än brottslighet eller misstänkt brottslighet är begränsat.

I enlighet med Tidöavtalet har en utredare fått i uppdrag att bland annat analysera och föreslå hur möjligheterna att neka och återkalla uppehållstillstånd på grund av brister i levnadssättet kan utökas. I kommittédirektiven anges en inte uttömmande exemplifiering av vilka typer av brister i levnadssättet som skulle kunna beaktas. Det bör bland annat kunna handla om bristande regelefterlevnad såsom bidragsfusk, association eller annat närmare samröre med eller deltagande i kriminella nätverk eller en våldsbejakande eller extremistisk organisation eller andra miljöer som hotar grundläggande svenska värderingar samt oärlig försörjning.

Av kommittédirektiven framgår också att det allsidigt och brett bör prövas vilket agerande eller vilka omständigheter som är relevanta och befogade att beakta för vad som utgör en brist i hederligt levnadssätt. I detta ingår att ta hänsyn till personliga omständigheter, där det personliga svaret i den enskildes agerande betonas.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 januari 2025. Jag varken vill eller kan föregripa resultatet av denna utredning och ser i nuläget inte heller anledning till ytterligare styrning till Migrationsverket i frågan.

Anf. 9 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att jag verkligen uppskattar att Johan Forssell så snabbt inpå sitt nya uppdrag som migrationsminister har valt att kliva in och svara på denna interpellation, som ju från början var ställd till hans företrädare Maria Malmer Stenergård.

Detta är en väldigt viktig fråga. Utvisning på grund av utnyttjande i prostitution handlar ju inte bara om hur vi ser på rätten att få uppehållstillstånd i Sverige, utan det handlar också om hur vi ser på kvinnor som utnyttjas, om hur vi ser på mäns våld mot kvinnor och om den grundsyn som slås fast i den svenska sexköpslagen. Vi har i bred enighet i Sveriges riksdag och i svensk politik sedan länge konstaterat att kvinnor som utnyttjas i sexhandel är brottsoffer och att de som utnyttjar kvinnor och de som köper eller handlar med kvinnors kroppar begår ett brott.

Detta var bakgrunden till att många – vi i Miljöpartiet, andra politiska partiers företrädare och också aktörer i civilsamhället – reagerade kraftfullt när Tidöavtalet presenterades och frågan om utvisning på grund av bristande vandel eller brister i levnadssättet, som det beskrivs i interpellationsvaret, kom. Att nämna utnyttjande i prostitution i samma mening som man pratar om kriminella utmanar verkligen vår svenska grundsyn.

Vi i Miljöpartiet vill att de kvinnor som blir utnyttjade och som det köps och säljs med faktiskt ska betraktas som brottsoffer fullt ut och att de ska vara målsägande och inte bara vittnen i sexköpsmål. På samma sätt vill vi också att målsättningen, när en kvinna påträffas i prostitution, ska vara att ge henne stöd, rehabilitering och hjälp att komma ur denna fruktansvärda situation. Kort och gott: Målet måste vara att få kvinnor att lämna prostitutionen, inte Sverige.

Maria Malmer Stenergard uttalade i en tidigare interpellationsdebatt som jag hade med henne kort efter att Tidöavtalet presenterades att det dock är viktigt att framhålla att syftet med förslaget i Tidöavtalet inte är att utvisa människor för att de har försatts i utsatthet.

Inte minst med anledning av att Johan Forssell är ny i rollen som migrationsminister men också med anledning av det fall som uppmärksammades av Göteborgs-Posten – en kvinna blev utvisad bland annat med hänvisning till resonemang om bristande vandel, kopplat till att hon hade utnyttjats i prostitution – skulle jag vilja fråga: Står Johan Forssell fast vid grunderna för sexköpslagen, att kvinnor som utnyttjats i prostitution är brottsoffer, att de har försatts i utsatthet och att förslagen i vandelsutredningen inte ska vara att försätta dessa personer i samma position som de kriminella?

Anf. 10 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag vill också börja med att hälsa Johan Forssell välkommen till det nya uppdraget. Det ska bli roligt att få jobba med ministern i denna position. Vi har haft förmånen att jobba i utskotten tillsammans. Jag tycker att detta är en oerhört viktig post. Det här politikområdet sätter verkligen bilden av Sverige, så jag ser fram emot ett gott samarbete framöver.

Ja, detta är en fråga som har varit aktuell sedan Tidöavtalet presenterades. Det var många med mig – många med oss – som verkligen satte hjärtat i halsgropen när formuleringen om bristande vandel togs med och där exemplifieringen var prostitution. Jag håller helt med om beskrivningen att detta står direkt i strid med den svenska sexköpslagen, som interpellanten beskrev.

Sedan kom utredningen, som skulle utreda om det kunde finnas utökade möjligheter att avslå asylansökningar eller till och med dra in uppehållstillstånd på grund av bristande vandel. Då hade det döpts om till bristande levnadssätt, vilket kanske låter mer smakligt.

Min första fråga till ministern är: Hur överens var regeringen, eller regeringsunderlaget, om detta? Enligt jämställdhetsministern ska inte utsatta i prostitution betraktas som att de har bristande levnadssätt, men det höll inte samarbetspartiet Sverigedemokraterna med om. Talespersonen Ludvig Aspling var mycket tydlig med att detta visst kunde ingå. Detta är alltså min första fråga.

Sedan skulle jag vilja fråga om en annan sak som är kopplad till detta, nämligen reflektionsperioden. Vi har en del uppmärksammade fall där kvinnor har utvisats bland annat för att de har vistats i Sverige olagligt, kopplat till reflektionsperioden. Precis som har nämnts är utsatta i prostitution brottsoffer. Många som är utsatta i prostitution kommer från andra länder än Sverige, många gånger gamla östländer. De är oerhört utsatta. De är offer för människohandel. De blir hitlurade.

Reflektionsperioden är det instrument vi har för att kunna erbjuda dessa människor ett stöd som de har rätt till enligt internationella konventioner och lagstiftning och för att få dem att, om möjligt, medverka i brottsutredningar för att sätta dit de personer som verkligen har begått brott, nämligen de som utnyttjar dem, de som köper och säljer människor.

Reflektionsperioden i Sverige är fyra veckor. Det är näppeligen en tid som räcker till för att de, först och främst, ska få ett stöd och uppmuntras och för att de ska få ett engagemang och ork att medverka i en brottsutred-

ning. I många andra länder är perioden tre månader. Jag kommer precis från Berlin, där man jobbar på ett fantastiskt sätt. Där har man tre månaders reflektionsperiod.

Min andra fråga är: Hur ser regeringen på att utöka reflektionsperioden från dagens fyra veckor, vilket är alldeles för kort tid?

Prot. 2024/25:4
12 september

Svar på
interpellationer

Anf. 11 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag får också välkomna ministern i hans nya roll som migrationsminister.

Nu avslår Migrationsverket en ansökan på grund av bristande vandel trots att utredningen fortfarande pågår och att den ska presentera sitt arbete nästa år. Då behöver vi verkligen ifrågasätta regeringens styrning av Migrationsverket.

Till den nya migrationsministern måste jag säga: Vi kan inte ha en situation i Sverige där kvinnor som utnyttjas i prostitution betraktas som brottslingar och därmed får utvisningsbeslut. Det hör inte ihop med svensk lagstiftning över huvud taget. Vi betraktar människor som utnyttjas i prostitution som offer och inte förövare.

Det beslut som Migrationsverket fattat, att utvisa på grund av bristande vandel när det kommer till prostitution, skapar också ett livsfarligt signalvärde om vart Sverige och denna regering är på väg. Det skickar en signal om det samhälle som SD-regeringen ser framför sig och strävar efter, att kvinnor inte längre ska ses som brottsoffer. Det äventyrar brottsoffrens trygghet och Sveriges och samhällets syn på kvinnors rätt till skydd från sexuellt våld.

Vänsterpartiet röstade före sommaren med Miljöpartiet om att lägga ned utredningen om bristande vandel just på grund av detta fall hos Migrationsverket. Detta skapar oerhörda konsekvenser. Man riskerar dessutom att bli utvisad på svaga grunder, vilket bristande vandel är, när man lever på ett sätt som denna regering inte anser behagar dem. Det är en stor risk för godtycklighet och rättsosäkerhet, framför allt när det kommer till just prostitution.

Ministern har fått frågor, även nya frågor här i dag. Jag har ytterligare en fråga till migrationsministern. Det är inte olagligt att sälja sex i Sverige. Hur anser migrationsministern då att en vandelsprövning ska gå till? Ska vi helt plötsligt utvisa människor som flyr undan trafficking och människohandel på grund av så kallad bristande vandel? Är det den nya migrationsministerns inställning? Är det ministerns Sverige?

Vi ser i det här fallet hur vansinnigt snett det gått till, och jag hoppas därför att ministern inte är nöjd med denna rättsosäkerhet och godtycklighet. Det här går ju inte att få ihop juridiskt över huvud taget.

I övrigt delar jag intentionen i interpellantens frågeställning, nämligen att statsrådet behöver vidta åtgärder för att tydliggöra för Migrationsverket att utnyttjande i prostitution aldrig ska betraktas som bristande vandel, vare sig med nuvarande lagstiftning eller med kommande om det blir något av utredningen.

Det vore bra med ett sådant förtydligande i dag.

Anf. 12 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Tack till interpellanten och andra för alla välkomsthälsningar! Vi har ju träffats i flera olika sammanhang tidigare, till exempel i

socialförsäkringsutskottet, och kommer nog att träffas ofta även här i kammaren, vilket jag naturligtvis ser väldigt mycket fram emot.

Dock får jag kanske göra interpellanten och övriga lite besvikna i dag så till vida att det är svårt att ge svar om en utredning som fortfarande arbetar. Det är väldigt svårt att kommentera en utredning som ännu inte har lämnat sitt resultat; det går helt enkelt inte.

Precis som jag nämnde i mitt svar arbetar utredningen just nu. Den ska arbeta ett antal månader till, under hela hösten, och ska alltså slutredovisa sitt arbete senast den 15 januari nästa år. När vi har det resultatet kommer jag naturligtvis att svara på frågor och kommentera det, men jag tänker inte stå här i riksdagens talarstol i dag och spekulera om olika utfall. Jag tycker inte att det vore riktigt ansvarsfullt.

Migrationspolitiken påverkar människoöden på ett väldigt direkt sätt. Det ligger i sakens natur. Jag tror att man som migrationsminister men också i andra fall kanske ska vara lite försiktig med att kommentera olika enskilda livsöden. Inte för att de inte kan gripa tag i en, men vi brukar inte göra på det sättet, utan vi brukar utforma lagstiftningen på ett annat sätt. Jag tänker därför inte heller här i dag kommentera enskilda beslut.

Jag kan bara upprepa att när vi fattar ett beslut i regeringen gör vi det kollektivt, det vill säga vi står bakom direktiven till den här utredningen och för det fall vi sedan kommer att gå fram med lagstiftning. Vi håller ett väldigt högt reformtempo på migrationsområdet och har gjort det på många sätt. Vi lägger om migrationspolitiken från den tidigare ohållbara migrationspolitiken, som har skapat så stora problem för väldigt många människor som har kommit till Sverige de senaste åren och som har skapat väldigt stora problem också för Sverige i form av ett växande utanförskap, stora segregationsproblem etcetera. När vi i ett senare skede sedan går fram med lagstiftning kommer vi såklart att göra det som en regering, förhandlad mellan fyra partier. Jag välkomnar såklart ett så brett stöd som möjligt för denna inriktning som också svenska folket gav oss ett tydligt stöd för i valet för två år sedan.

Jag vill återigen upprepa det som jag tror att min företrädare har sagt, det vill säga att lagstiftningen inte tar sikte på utsatta människor som utnyttjas av andra. Men vi vet också till exempel från Migrationsverket att möjligheterna i dag är begränsade när det kommer till att beakta andra faktorer än just brottslighet eller misstänkt brottslighet vad gäller detta område, och det är också därför utredningen nu arbetar med detta.

Självklart är det så att det här arbetet ska ske med respekt för både svensk grundlag, EU-rätten, Europakonventionen och andra folkrättsliga åtaganden. Men jag tänker som sagt inte här i dag föregripa utredningens resultat, utan vi får vänta några månader till dess att utredningen har presenterat sitt arbete.

Anf. 13 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Johan Forssell säger att han inte vill prata om den utredning som pågår. Det kan jag absolut köpa. Däremot vill jag veta vad Johan Forssell som migrationsminister själv vill. Vill ministern att kvinnor som utnyttjas i sexhandeln ska klassas som personer med bristandeandel och som därför inte kan få uppehållstillstånd?

Det är nämligen i slutändan ingen utredning som avgör hur lagstiftningen ser på kvinnor, män, barn och andra som utnyttjas cyniskt i den

kommersiella sexhandeln, utan det är faktiskt regeringen. Det är regeringen som väljer om man vill lägga fram ett förslag som sätter personer som utnyttjas i prostitution sida vid sida med brottslingar och betraktar dem som personer som har en bristandeandel eller brister i sitt levnadsätt eller om man väljer att inte göra det, alldeles oavsett om utredningen skulle lägga fram ett sådant förslag.

Det är ett politiskt val, och vilken syn migrationsministern har på den här gruppen spelar roll. Anser Johan Forssell att personer som utnyttjas i prostitution fortsatt ska sättas i brottsofferkategorin, eller anser Johan Forssell att de ska hamna på samma sida som de kriminella när det kommer till utvisning?

Kort och gott: Ska vi fortsätta att ha fokus på att sätta dit dem som handlar med kvinnors kroppar och se det som mäns våld mot kvinnor? Ska vi ha fokus på att hjälpa kvinnorna ut ur prostitutionen, eller ska vårt fokus vara att de ska utvisas ur Sverige på samma grunder som de kriminella som handlar med deras kroppar?

Anf. 14 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag ställde en fråga: Tycker migrationsministern att prostitution är bristande levnadssätt? Tycker migrationsministern detsamma som Sverigedemokraterna, som uttryckligen har sagt att det kan det vara?

Jag kan garantera alla som lyssnar att jag inget hellre skulle vilja än att ställa Sverigedemokraterna till svars för det uttalandet, men det går ju inte eftersom de inte ingår i regeringen. De är dock med och styr regeringen, så därför finns det inget annat alternativ för mig än att ställa frågan till migrationsministern: Anser Moderaterna och regeringen att prostitution är bristande levnadssätt?

Jag ställde också en fråga om reflektionsperioden. Jag hörde ministern säga att han inte vill kommentera enskilda fall från Migrationsverket – fullt förståeligt. Vi har heller inte bitt migrationsministern att kommentera enskilda fall. Däremot ställer vi principiella frågor kopplade till de domar som har kommit.

En sådan gäller just reflektionsperioden, som är det instrument vi har i den svenska lagstiftningen för att stödja brottsoffer. Sverige får gång på gång kritik från internationella utvärderingar, bland annat Europarådets utvärderingsgrupp, Greta, om att vi är för dåliga på att identifiera brottsoffer. Med den utbredda prostitution som vi trots allt har och den enorma människohandel som existerar är det inte orimligt att det skulle kunna finnas fler brottsoffer i Sverige, men vi är för dåliga på att stödja brottsoffren. Ett kriterium där är reflektionsperioden. Många andra länder har tre månader, medan vi har fyra veckor.

Det här är ett sätt att stödja kvinnorna, så min fråga är: Hur ser regeringen på att utöka reflektionsperioden?

Anf. 15 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Frånvaron av svar i migrationsministerns första interpellationsdebatt i sin nya roll är oroande. Kan offer för prostitution straffas? Det är en enkel fråga. Hur anser Sveriges nya migrationsminister att en vandelsprövning ska gå till? Det är komplicerat, och därför anser jag att prostitution inte bör tas med i utredningen över huvud taget.

Kärnan här är att Sveriges nya migrationsminister ändå har skrivit avtal med Sverigedemokraterna. De har varit tydliga med vad som gäller i fråga om bristandeandel och prostitution. De är tydliga med att prostitution utgör bristandeandel, och det skapar oerhörda konsekvenser för kvinnor i utsatta situationer där avsikten i svensk lagstiftning är att skydda dem mot sexuell exploatering. Då kan det inte vara särskilt svårt för ministern att säga vad han anser om frågan och hur det ser ut i hans framtida Sverige.

Varför kan inte ministern vara tydlig med vad som gäller? Avser han att stödja brottsoffer? Det är inte så svåra frågor.

Ett steg är exempelvis, som interpellanten tog upp i frågan, att tydliggöra för Migrationsverket att utnyttjande i prostitution inte innebär bristandeandel. Den tydligheten anser jag att Sveriges migrationsminister måste kunna visa.

Anf. 16 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag ska kommentera några saker som har tagits upp i diskussionen.

Först och främst gäller det påståendet att jag inte skulle vilja prata om utredningen. Det stämmer uppenbarligen inte. Jag har ju precis ägnat fyra minuter åt att prata om utredningen, och jag gör det igen. Jag har till och med lämnat ett skriftligt svar om utredningen. Det är därför vi har diskussionen, och det är därför jag har fått interpellationen. Vi pratar om utredningen.

Vad jag inte vill göra, fru talman, är att kommentera eller spekulera om ett resultat som fortfarande inte finns. Kärnan i diskussionen är att interpellanten och motdebattörerna vill att jag ska kommentera ett utredningsresultat som ligger flera månader framåt i tiden. Jag förstår att det finns många frågor, och jag vet att inte bara interpellanten och debattörerna är nyfikna på regeringens migrationspolitik och den stora omläggning som vi nu genomför. Vi fick svenska folkets mandat att genomföra en stor förändring av migrationspolitiken, bort från den ohållbara migrationspolitik som inte minst representanter från de tre partierna här i dag stod bakom och genomförde. Vi genomför ett paradigmskifte, men det vore inte riktigt seriöst av mig att spekulera om och kommentera ett resultat som fortfarande inte finns.

Det är komplicerat med vandelsprövning, sades i diskussionen. Det vill jag verkligen hålla med om. Det är precis så. Det är också därför jag har bett en utredning att titta på frågorna, jobba igenom materialet och noggrant och seriöst väga saker och ting för och emot varandra inför en lagstiftning. Jag tänker inte stå i talarstolen fyra månader innan en utredning ska vara klar och skjuta från höften åt alla håll och kanter. Det är inte så vi utformar en långsiktig migrationspolitik i det här landet, i alla fall inte med den här regeringen. Vi vill att den ska vara genomarbetad och seriös. Därför kommer utredningen att arbeta med frågan ett antal månader till.

Jag vill också ta tillfället i akt och upprepa vad regeringen gör. Människor i prostitution far illa. Det har vi sett många gånger. I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen en förstärkning av stödet till människor utsatta för prostitution med 10 miljoner kronor. Anslaget beräknas också öka under 2026.

För bara några månader sedan, i december i fjol, tog vi emot betänkandet *Ut ur utsatthet* från beredningen Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution. Det är ett mycket viktigt arbete, och det är ett betänkande som nu bereds inom Regeringskansliet.

Vi gör mycket för att hjälpa människor som blir offer för prostitution. Under 25 års tid har det varit kriminaliserat i Sverige att köpa sexuella tjänster. Sverige var det första landet i vår omvärld med en sådan lagstiftning, som vi naturligtvis står bakom.

Vi gör mycket för att hjälpa människor som far illa av prostitution. Jag vill vara tydlig med att lagstiftningen inte tar sikte på just utsatta människor som utnyttjas av andra, men att i dag spekulera om det resultat som ska komma i början av nästa år tänker jag inte göra.

Anf. 17 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Johan Forssell avslutade med att säga att utredningen inte tar sikte på dem som utnyttjas av andra. Då återstår egentligen bara en enda fråga, nämligen om vi är överens i dag, Johan Forssell, om att personer i prostitution, de som är prostituerade, per definition är utnyttjade av andra. I så fall följer att de inte ska omfattas av den nya benämningen bristande vandel.

För oss i Miljöpartiet är det centralt att kvinnor som utnyttjas i prostitution ska få stöd och hjälp att komma ur prostitutionen, inte utvisas ur Sverige till varje pris. För oss är det centralt att de ska våga be om hjälp, våga ringa polisen, våga larma när de utsätts för fruktansvärda övergrepp, våga vända sig till sjukvården utan risk för att bli utvisade rakt i klorna på dem som en gång lurade dem in i prostitutionen, som handlar med deras kroppar. Då spelar migrationslagstiftningen en central roll.

Är vi överens om, Johan Forssell, att personer som utnyttjas i prostitution – de som är prostituerade – per definition är människor som utnyttjas av andra?

Anf. 18 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag ska svara på frågorna om reflektionsperioden. Jag uppfattar att interpellationen handlar om just utredningen, och jag tror inte att frågan om just reflektionsperioden ingår i den utredningen. Där tar jag med mig frågan som ett medskick, men den får bli föremål för en annan skriftlig fråga eller interpellation.

Jag har flera gånger sagt att det här är komplicerad juridisk materia. Det är därför vi har bett en utredning att noggrant analysera frågorna och återkomma. Den utredningen ska göra det senast den 15 januari nästa år.

Nu är vi i början av september. Jag förstår att det finns många frågor om detta, men eftersom frågorna är svåra och eftersom det är lagstiftning, inte bara tyckande ens från en migrationsminister, tänker jag inte kommentera ett resultat som fortfarande inte finns. Det vore inte ansvarsfullt eller seriöst. Jag tänker inte heller spekulera eller ge mig in i olika följdresonemang. Jag kan bara upprepa det som är grunden för själva utredningen och det vi har sagt om att lagstiftningen inte tar sikte på utsatta människor som utnyttjas av andra.

Jag vill också peka på det omfattande stöd som regeringen ger till människor i prostitution, till exempel med 10 miljoner i årets budgetproposition. Det är ett anslag som kommer att öka nästa år.

Vi får säkert anledning att återkomma till frågan. Jag kommer inte att föregripa utredningsarbetet mer än så, men jag ser fram emot att få fortsätta diskussionen i frågan.

Fru talman! Jag tackar interpellanten och meddebattörerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:843 om gymnasielagen och Migrationsverkets långa handläggningstider

Anf. 19 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Tony Haddou har frågat mig om jag avser att vidta några generella åtgärder för att säkerställa att de som tidigare haft tillfälliga uppehållstillstånd med stöd av lagen om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå, den så kallade gymnasielagen, ska beviljas permanenta uppehållstillstånd, samt om jag avser att vidta några generella åtgärder för att säkerställa att andra asylsökande inte drabbas på liknande sätt av Migrationsverkets långa handläggningstider. Frågeställningen har sin bakgrund i en artikel om Migrationsverkets hantering av ärenden enligt gymnasielagen.

Inledningsvis vill jag säga att jag i egenskap av företrädare för regeringen är förhindrad att uttala mig om enskilda fall. Det är Migrationsverket och migrationsdomstolarna som ska ta ställning till de specifika omständigheterna i ärendena.

Migrationsöverdomstolen har slagit fast att villkoren för att beviljas ett permanent uppehållstillstånd enligt gymnasielagen måste vara uppfyllda senast vid tidpunkten då det tidsbegränsade uppehållstillståndet löper ut. Domstolen menar att den tolkningen också har stöd i propositionen *Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige* samt i propositionen *Kompletteringar av den tillfälliga lagen för uppehållstillstånd rörande studier på gymnasienivå*. Den senare har Vänsterpartiet röstat för i riksdagen.

Gymnasielagen togs fram av den tidigare rödgröna regeringen med stöd av bland annat Vänsterpartiet som en del i en redan dysfunktionell migrationspolitik. Tyvärr kan vi konstatera att den kritik som riktades mot lagen var befogad.

Till skillnad från den förra regeringen har den här regeringen en konkret plan för att lösa ett brett spektrum av migrationsrelaterade samhällsproblem och minska invandringen till Sverige. Att fullborda Tidöavtalet är ett långsiktigt arbete, men redan nu, efter knappt två år, kan det konstateras att det paradigmskifte i migrationspolitiken som regeringen utlovat är under genomförande.

Arbetet har resulterat i att asylinvandringen till Sverige har minskat till historiskt låga nivåer, trots att ett stort antal asylsökande fortsätter att söka sig till EU. Den här regeringen har tagit kontroll över den svenska migrationspolitiken och säkerställer att den är ansvarsfull och restriktiv.

Anf. 20 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Vi fick höra ett synnerligen innehållslöst svar från ministern. Jag noterar dock slutklämmen, där ministern på ett innovativt sätt antyder att detta handlar om migrationspolitiken i stort och att regeringen är restriktiv. Ministern försöker sig på ett ideologiskt svar – med begränsad framgång, skulle jag säga, för det är inte riktigt detta som efterfrågas i denna debatt.

Jag tror att det är bättre att vi håller oss till fokus här, nämligen att de långa handläggningstiderna på Migrationsverket har orsakat att ett hundratal ungdomar som omfattas av gymnasielagen har fått avslag eller väntas få avslag på sina ansökningar om permanent uppehållstillstånd, trots att de har gjort allting rätt enligt lagen. De har genomgått sina utbildningar och fått fasta jobb och uppfyller alla de krav som ställts upp i lagstiftningen.

Dessa ungdomar har byggt upp sina liv i Sverige, bott här i nio tio år och bidragit till vårt samhälle. Nu riskerar de utvisning, helt i strid med lagens intentioner. Det enda problemet är att Migrationsverket inte har förlängt de tillfälliga uppehållstillstånden i tid utan har dragit ut på tiden med flera år. När de drabbade sedan ansökt om permanent uppehållstillstånd har de fått avslag med hänvisning till att de inte hade giltiga tillstånd när de påbörjade sina fasta anställningar.

Oavsett vad ministern anser om gymnasielagen har vi den fortfarande, och den ska ju följas. Det visar sig dock i över hundra fall att det inte har gjorts, med anledning av handläggningstider på flera år. Det är helt oacceptabelt och rättsosäkert och leder till att den som de facto har rätt till sitt permanenta uppehållstillstånd i stället ska utvisas efter snart tio år i Sverige med jobb, studier, hem och familj.

De har klarat exakt alla krav som riksdagen satte. De har kvalificerat sig till permanenta uppehållstillstånd men har inte fått det, av den enda anledningen att deras förlängningsansökningar har legat obehandlade på Migrationsverket i upp till tre år. Det är orimligt och rättsosäkert och underminerar hela förtroendet för asylprocessen.

I stället för ministerns svar, som över huvud taget inte berörde de långa handläggningstiderna och vad de har orsakat, skulle jag faktiskt vilja ha svar på vad ministern tänker göra för att de här personerna, som har gjort allt rätt och uppfyllt alla krav enligt lagen, får upprättelse.

Hur tänker migrationsministern säkerställa att man inte drabbas på detta rättsosäkra sätt? Det är inte bara så att denna hantering strider mot gymnasielagen och dess intentioner, utan det strider också mot principerna i förvaltningslagen att låta bli att handlägga ansökningar under så lång tid att de förlorar giltighet.

Vad avser alltså ministern att göra för att dessa personer som har gjort allting rätt och som uppfyller alla lagens krav ska få upprättelse, och vad avser ministern att göra åt handläggningstiderna överlag, även för andra asylsökande – den fråga som inte över huvud taget berördes i svaret.

Anf. 21 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Den situation som ett hundratal ungdomar i södra Sverige nu hamnat i måste upplevas som fullständigt Kafkalik. Ända sedan 2015 när de anlände till Sverige som barn har de kämpat för att inte utvisas, i många fall till ett av världens farligaste länder att leva i för alla som inte delar talibanernas värderingar, nämligen Afghanistan.

Prot. 2024/25:4
12 september

Svar på
interpellationer

Dessa ungdomar drabbades av olagligt långa handläggningstider och rättsosäkra åldersuppskrivningar. Därför skapade den tidigare regeringen en möjlighet för dem att få permanent uppehållstillstånd, vilket de borde ha fått redan från början. Gymnasielagen var ett resultat av en mycket hård kamp i ett allt kallare politiskt klimat där vi i Miljöpartiet till slut lyckades få till att de som studerar, tar sin gymnasieexamen och sedan får jobb faktiskt ska kunna få permanent uppehållstillstånd.

Det är extremt höga krav som de här ungdomarna har levt upp till. Att klara en gymnasieutbildning och dessutom få jobb inom sex månader är något som de har klarat av i en sådan utsträckning att det till och med slår svenska ungdomar.

Detta är ungdomar som har kämpat hårt och som just nu, när vi står här i kammaren, tar hand om våra äldre på äldreboenden och bygger ledningsrör för att Sverige ska funkade bättre. Detta är ungdomar som arbetar som plattläggare och betongarbetare och ser till att gatorna blir snygga och som tar hand om barn med särskilda behov i våra skolor.

Nu efter snart tio år i Sverige rycks alltså mattan undan för dem, igen. Varför? Jo, på grund av att Migrationsverket av någon anledning valt att inte handlägga deras tidsbegränsade uppehållstillstånd på flera år. Under tiden har de varit kvar, fortsatt plugga, skaffat sig jobb och kämpat otroligt hårt för att bli en del av samhället och också få den trygghet som de i många fall inte har haft under hela sitt liv. Många har varit på flykt sedan de föddes.

Detta är en rättsosäkerhet som är stötande, och behandlingen av den här gruppen saknar motstycke i svensk historia. Om man har en ambition att de som faktiskt integreras i Sverige ska få det de har rätt till måste man tycka att detta är stötande. Jag tänker att regeringens tonläge vad gäller integration borde tala för att man också ser att det har gått riktigt fel här och att någonting behöver göras. Jag undrar om så är fallet.

Anf. 22 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag kan börja med att instämma i att handläggningstiderna ibland är långa, till och med för långa. I just det här fallet måste man dock ställa sig frågan vad som egentligen är grundproblemet i sammanhanget. Jag vill med kraft göra gällande att grundproblemet här egentligen inte är handläggningstiderna, utan de är snarare en följd av det som är grundproblemet, nämligen en rättsosäker lagstiftning redan från första början.

Här får man backa bandet några år för att minnas de olika gymnasielagarna. I grund och botten var det en grupp personer som kom till Sverige och som på ett rättssäkert sätt bedömdes inte ha skyddsskäl. Då är det så i vår migrationspolitik att ett ja ska vara ett ja men att ett nej också måste vara ett nej. Det är hela grundpremisen för en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Allt annat än detta skulle vara ohållbart.

Gymnasielagen var väldigt kritiserad redan från början. Lagrådet skrev i sitt remissvar eller sitt yttrande att gränsen hade nåtts för vad som var acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas. Tunga remissinstanser skrev att komplexiteten gjorde det svårt att tolka lagstiftningen och få överblick över den och att den också skulle kunna få svåra konsekvenser inte minst för enskilda.

Migrationsverket påpekade, liksom vi från mitt parti och flera andra partier, att lagstiftningens konstruktion var väldigt komplicerad och att detta skulle leda till just tillämpningssvårigheter men även påverka rätts-säkerheten negativt. Migrationsverket pekade på att den nya lagstiftningen också riskerade att leda till just längre handläggningstider.

Lagrådet kunde inte tillstyrka att det remitterade förslaget ens skulle ligga till grund för lagstiftning. Ändå blev det lagstiftning av det oerhört kritiserade lagförslaget. Det blev en gymnasielag, och detta beklagar jag. Det var inte ett seriöst sätt att hantera migrationspolitiken på.

Jag tycker möjligen att det är en smula magstarkt att vi som faktiskt var emot gymnasielagen ska bära ansvaret för de problem som har uppstått. Vi varnade ju för precis de problemen tidigare. Någonstans måste man kunna ta ett ansvar för de egna beslut som man har fattat. Denna lagstiftning borde inte ha kommit på plats från första början. Den var rätts-osäker redan då.

Sedan finns det problem med handläggningstiderna, och det är naturligtvis alltid beklagligt när enskilda drabbas på ett negativt sätt. Ett av skälen till att regeringen har tillfört stora resurser till Migrationsverket är att de ska kunna behålla sin personalstyrka men också att tillståndsprövningens handläggningstider varit alldeles för långa.

Vi har också i regleringsbrev gett Migrationsverket i uppdrag att korta kötiderna för öppna ärenden. Man kan även konstatera att trots alla de brister som finns har ändå cirka 70 procent av dem som har beviljats tillstånd enligt gymnasielagen fått permanent uppehållstillstånd.

Det är omöjligt för mig som minister att uttala mig om enskilda fall, i grund och botten därför att vi har en rättssäker ordning där det är Migrationsverket och migrationsdomstolarna som ska ta ställning till de specifika omständigheterna i de olika ärendena.

Vi genomför nu en omläggning av migrationspolitiken. Vi vill minska asylinvandringen till Sverige i grunden för att ha möjlighet att klara av de stora integrationsproblem som finns men också se till att de alltför långa handledningstiderna kortas. Därför tillskjuter vi ekonomiska medel för detta.

Anf. 23 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Något som chockade mig här och som ställer frågan på sin spets är det som migrationsministern avslutade med, att den här regeringen eller ministrarna aldrig kan uttala sig om enskilda fall men att de har väldigt lätt att i samma andetag säga att personerna inte hade skyddsskäl. Detta chockar mig något oerhört. Det är genomgripande hos den här regeringen. Man uttalar sig aldrig om enskilda fall, men man säger att exempelvis ensamkommande inte hade skyddsskäl.

När det gäller att inte ha skyddsskäl, som migrationsministern inledde med i replikskiftet: Säg det till de kvinnor och flickor som utvisades till Afghanistan under den period då man visste att talibanerna avancerade! Hela världen visste det, men Sverige gav fortfarande utvisningsbeslut till flickor, till Afghanistan. Säg till dem att de inte hade skyddsskäl! Det är beklämmande att höra detta från migrationsministern.

Många av flickorna har skrivits upp i ålder. Det finns ett fall där en 13-årig flicka skrevs upp i ålder trots att de två handläggarna på Migrationsverket inte ens hade träffat henne. Det är en rättsosäkerhet som flickorna går igenom. Att säga att de inte har skyddsskäl är stötande.

Det är också genomgripande att regeringen säger att ett ja är ett ja, att ett nej är ett nej och så vidare. Men när det gäller de kvinnor som konsekvent fick ett nej så ju Migrationsverket sedan att vi måste göra bedömningen att alla kvinnor från Afghanistan har skyddsskäl och måste få ett ja. Samtidigt så regeringen att ett nej är ett nej. Över dagen vändes detta till ett ja, så den teori som regeringen sitter och mixtrar med stämmer inte. Det är lögn. Ett nej kan bli ett ja. Jag anser att alla från Afghanistan har skyddsskäl. Det är beklämmande att regeringen inte gör det.

Gymnasielagen, som vi diskuterar i dag, kom till för att ge de ensamkommande unga som drabbats av Migrationsverkets långa handläggnings-tider, ändrad lagstiftning och osäkra åldersbedömningar en ärlig chans att få stanna i Sverige. Nu drabbas de återigen av långa handläggningstider – flera år långa – trots att hela lagstiftningen var till för att ta igen det som de drabbats av.

Det är systematiskt när det är över 100 personer. Då är det inte ett enskilt fall längre. Detta måste immigrationsministern förstå.

Den klara majoriteten av de ensamkommande som kom var runt tolv tretton år, och många kom från Afghanistan. Om de får avslag nu kan de inte återvända till Afghanistan. De har hela sina liv i Sverige, allt från studier och fasta jobb till hem och familjer.

Dessa felaktigt fattade beslut riskerar att leda till att dessa personer tvingas ut i papperslöshet. De kan inte återvända till talibanerna i Afghanistan, och tvångsutvisningar dit är omöjligt. Det enda som händer är att regeringen pressar ut människor i papperslöshet fast samtliga har arbeten – ordnade jobb och fasta anställningar. De går från vita jobb till svarta jobb för att kunna försörja sig. De är i dag inne i systemet men pressas ut från det. Detta kan ministern inte vara nöjd med.

Anf. 24 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Vi har alla i denna debatt talat om rättssäkerhet, något som dessa ungdomar inte har sett särskilt mycket av. Att ens beslut dröjer så länge att man förlorar de rättigheter man skulle haft om beslutet fattades i tid är inte rättssäkert.

Det har också konstaterats gång på gång att de åldersuppskrivningar som denna grupp drabbats av inte var rättssäkra. Tvärtom var de godtyckliga. Nu är det återigen olagligt långa handläggningstider som drabbar dessa ungdomar på ett helt oacceptabelt sätt. Om besluten hade fattats i tid skulle de ha fått permanenta uppehållstillstånd och kunnat fortsätta arbeta på sina fasta jobb i Sverige och fortsätta sina liv i trygghet. Men eftersom de inte fick rättssäkra beslut i tid hamnar de i stället i skuggsamhället – i limbo. Möjligen flyr några från Sverige till länder som faktiskt inte utvisar till Afghanistan, där många av de här ungdomarna har sitt ursprung.

Det här är en skam för Sverige. En regering som ändå talar om rättssäkerhet behöver agera för att de som har gjort allting rätt också ska få rätt.

Fru talman! Tony Haddou säger att de här personerna har skyddsskäl och kritiserar mig när jag säger motsatsen. Men det är ju inte jag som säger det, fru talman, utan det är Migrationsverket som gör bedömningarna. Det är också de domstolar vi har som har gjort de här bedömningarna.

Vi har en rättssäker ordning i Sverige där asylprövningsbeslut fattas av ansvarig myndighet och domstolar, inte av politiker i riksdagen. Det är inte någon i talarstolen här som ska bestämma vem som får stanna, vem som har skyddsskäl och vem som inte har det. Varför är det på det sättet? Jo, därför att vi har en rättssäker asylpolitik. Allt annat hade ju varit otroligt rättsosäkert.

Det är egentligen rätt häpnadsväckande att höra påstående som de vi precis har hört här. Varför över huvud taget ha domstolar som man kan överklaga till i asylärenden om det ändå är politiker från Vänsterpartiet eller Miljöpartiet som ska stå i talarstolen här och avgöra vem som har skyddsskäl och inte? Det blir för mig obegripligt.

Jag tycker faktiskt också att det här föranleder ett antal frågor. Står Vänsterpartiet och Miljöpartiet ens bakom en reglerad invandring? Står Miljöpartiet och Vänsterpartiet bakom den ordning vi har med oberoende domstolar som fattar den här typen av beslut? Det har ju inte alltid varit så i svensk migrationspolitik, utan tidigare var det en annan ordning – som vi lämnade, av väldigt goda skäl. Jag trodde att den diskussionen var över, men uppenbarligen är den inte det.

Den här lagstiftningen var rättsosäker redan från början. Det var inte heller bara vi som sa det, utan det var en lång rad olika remissinstanser. Ansvarig myndighet, Lagrådet – alla pekade på hur bristfällig lagstiftningen var, på de svåröverblickbara konsekvenserna och på följderna av växande handläggningstider. Vi ser nu också resultatet av det.

Vi gör vårt bästa genom att till exempel tillskjuta resurser till Migrationsverket för att så gott det går ändå försöka hantera den här situationen. Men man kanske hade önskat lite mer självkritik, fru talman, av dem i den här kammaren som envisades med att rösta igenom den rättsosäkra lagstiftningen. Man kan ifrågasätta hur pass seriöst det egentligen är att nu lägga över ansvaret på oss att städa upp i oredan.

Vi tillskjuter nu ekonomiska medel för att just korta handläggningstiderna. Vi ger också Migrationsverket i uppdrag att genomföra det, och vi kommer att göra det, fru talman. Framför allt kommer vi aldrig att återvända till typ av väldigt kritiserade, rättsosäkra lagstiftningsexperiment som den tidigare regeringen ägnade sig åt. Vi lägger nu om migrationspolitiken så att den blir långsiktig. Vi behöver ett lägre asylmottagande i Sverige.

Samtidigt utvecklar vi vår politik på andra områden, inte minst för att se till att minska utanförskapet. Fler människor som har kommit till Sverige ska få utbildning och arbete så att de kommer in i det svenska samhället. Men grunden för detta, fru talman, är att vi har en reglerad migrationspolitik där det är den som har skyddsskäl som får stanna och där asylprövningen sker i domstolar, inte av politiker här i riksdagen.

Anf. 26 TONY HADDOU (V):

Fru talman! Jag sa i mitt inledande inlägg att ministern gärna kan undvika att flytta fokus från vad debatten handlar om, men nu gjorde ministern det i nästan fyra minuter. Han försökte flytta fokus.

Det handlar om att de här unga har gjort allt rätt och riktigt. Varför svarar inte ministern på det? De har gjort allt rätt enligt lagstiftningen. De har mött alla krav, de har fasta jobb eller studerar och så vidare. De har mött allt det som riksdagen beslutade om; det enda problemet är att handläggningstiderna drog ut på tiden i över tre år. Därför fick de inte sina permanenta uppehållstillstånd. Ändå står ministern på allvar här och säger att det är rättssäkert. Det är chockerande, måste jag säga.

När det sedan gäller frågan om Vänsterpartiet och Miljöpartiet har en annan syn än bedömningarna och så vidare: Det jag sa är att bedömningar ändras. ”Ett ja är ett ja, och ett nej är ett nej” – nej, det behöver inte vara så. Migrationsverket kan fatta ett beslut som kan överprövas till Migrationsdomstolen och så vidare. Ett nej kan bli ett ja. Det är inget nytt.

Vi står bakom det där, men det vi reagerar på är att ministern säger att de inte hade skyddsskäl. Det var svepande. Först säger man att man inte ska prata om enskilda fall, och i samma andetag går man över till att just prata om att de inte har skyddsskäl. Det är stötande.

Det är obegripligt att man väljer att rycka upp de här människorna från deras jobb, studier och bostäder och kasta ut dem ur systemet. De är inne i systemet, har bott här i nio tio år, arbetar och så vidare. Det enda problemet, som jag återkommer till, är handläggningstiderna. Av någon anledning har Migrationsverket låtit deras ärenden bara ligga i tre år i stället för att faktiskt se till att de får sina permanenta uppehållstillstånd.

Har man gjort rätt ska man få rätt. Det har inte skett här.

Anf. 27 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tänker, ånyo, inte kommentera enskilda fall i detta, men grunden för hela den här lagstiftningen – grunden för den rättsosäkra situation vi har – är att gruppen inte bedömdes ha skyddsskäl. Det var så det var; jag var med i socialförsäkringsutskottet när lagstiftningen togs fram.

Jag minns också hur många vi var som varnade för konsekvenserna. Vi sa: Gör inte detta, Vänsterpartiet och Miljöpartiet! Det är en rättsosäker lagstiftning. Den kommer att vara väldigt svår att tolka, och den kommer att leda till en lång rad problem – bland annat växande handläggningstider. Människor kommer att hamna i kläm på grund av den här lagstiftningen.

Lagstiftningen är så dåligt genomförd och utarbetad att i princip alla remissinstanser avstyrkte. Migrationsverket varnade för att göra detta, och Lagrådet sa att gränsen hade nåtts för vad som ens är acceptabelt för en lagstiftning. Ändå envisades Vänsterpartiet med att driva igenom lagstiftningen, och resultatet har blivit just så illa för många enskilda som vi varnade för. Var finns självkritiken från Vänsterpartiet i detta?

Nu försöker vi städa upp i den oreda som partierna till vänster var med om att skapa. Vi gör det genom att tillskjuta resurser till Migrationsverket för att korta handläggningstiderna. Vi ger i uppdrag att genomföra det, och vi arbetar tillsammans med ansvarig myndighet för att se till att handläggningstiderna blir så korta som möjligt. Det ligger naturligtvis i allas intresse. Men det är ju inte enkelt när grunden är en mycket rättsosäker lag-

stiftning som aldrig ens borde ha kommit på plats och som vi var många som just varnade för.

Jag kan lova Tony Haddou att vi kommer att fortsätta att genomföra reformer för att korta väntetiderna och handläggningstiderna, fru talman, och att vi aldrig kommer att genomföra några liknande lagstiftningsexperiment igen. Tack för den här debatten, Tony Haddou!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2024/25:4
12 september

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:842 om brister i det kommunala arbetet mot hedersförtryck

Anf. 28 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Nima Gholam Ali Pour har frågat mig om jag avser att verka för att stärka kommunernas skyldighet att motverka hedersförtryck och hur jag avser att motverka normaliseringen av hedersförtryck bland viss kommunal personal i invandratäta områden. Jag har även tillfrågats hur jag avser att agera för att vissa kommunförvaltningars och kommunledningars ängslighet att uppmärksamma hedersförtryck inte ska förbli ett hinder för att arbeta mot hedersförtrycket samt hur jag avser att verka för att hotbilden mot kommunal personal inte ska leda till att hedersförtryck inte uppmärksammas.

Jag vill tacka riksdagsledamoten för engagemanget i denna fråga. Hedersrelaterat våld och förtryck kan och får aldrig accepteras. Individuell frihet och mänskliga rättigheter ska i Sverige gälla för alla. Alla har rätt att bestämma över sig själv och sin egen kropp. Det är inte självklart för alla, och därför är detta en fråga som jag och regeringen prioriterar.

Hedersrelaterat våld och förtryck är komplext och innebär särskilda utmaningar. En av nycklarna för att komma åt problematiken är ökad kunskap hos yrkesverksamma. Det gäller både möjligheterna att upptäcka detta och möjligheterna att skydda och ge stöd till dem som lever i en hederskontext, eftersom hedersrelaterat våld och förtryck kan kräva en annan typ av insatser än i fall där hedersmotiv saknas.

I åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 samlas en rad insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetet omfattar en stärkt långsiktig styrning, bättre stöd och skydd för utsatta, skärpt lagstiftning, ökad kunskap och metodutveckling. Låt mig ge några exempel.

Statens skolverk har i uppdrag att stärka skolornas systematiska arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Myndigheten har även i uppdrag att kartlägga skolans arbete med att förebygga, upptäcka och åtgärda hedersrelaterat våld och förtryck.

Statens skolinspektion har i uppdrag att utifrån de reviderade läroplanerna bland annat granska skolors arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck i syfte att öka kvaliteten ytterligare.

En särskild utredare har i uppdrag att analysera förbättrad elevhälsa, vilket kan underlätta bland annat för hedersutsatta elever.

Regeringen avser att under hösten 2024 tillsätta ytterligare en utredning för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, i skolan

och på fritidshem. Därutöver har regeringen gett andra myndigheter, däribland Socialstyrelsen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och länsstyrelserna, i uppdrag att öka kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck på kommunal nivå. Det handlar bland annat om att socialtjänsten ska öka upptäckten av våld mot barn och unga, tillhandahålla utbildningsinsatser och främja den systematiska uppföljningen av insatser till individer som är utsatta för hedersrelaterat våld.

Regeringen har också presenterat förslag till en ny socialtjänstlag med fokus på det förebyggande arbetet och en mer tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst. Utöver detta har Socialstyrelsen i uppdrag att stödja inrättandet av familjecentraler i områden där utanförskapet är stort.

Regeringen finansierar vidare en nationell stömlinje dit personer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck kan vända sig. Regeringen förstärker även arbetet med regionala resurscentrum för personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen fortsätter med full kraft att arbeta för att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra.

Anf. 29 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Även om denna regering har prioriterat kampen mot hedersförtryck på ett seriöst sätt, vilket regeringen borde få beröm för, äger mycket av arbetet för att motverka hedersförtryck rum på lokal nivå. De som är drabbade av hedersförtryck vänder sig inte i första hand till regeringen eller statliga myndigheter, utan de vänder sig kanske till elevhälsan, en lärare, socialtjänsten eller någon som arbetar i kommunal regi.

Men vad händer om kommunen inte bryr sig? Vad händer om kommunen av diverse skäl inte prioriterar kampen mot hedersförtryck? Vilket ansvar har regeringen då? Ska man låta unga människor fara illa eftersom vissa kommunpolitiker inte bryr sig, eller behöver regeringen agera? Det är detta vi ska diskutera i dag.

I min interpellation refererar jag till en rapport från Malmö stads revision där det framkommer att stadens arbetsmarknads- och socialnämnd inte ens tar fram kartläggningar och analyser av förekomsten av hedersrelaterat våld. Detta är någonting som kommunen ska ta fram, enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.

När det saknas en sådan kartläggning kan stadens politiker över huvud taget inte se hur stort problemet är. Detta passar självklart stadens styrande socialdemokratiska politiker, som har en vana att dölja problemen, men när man inte kartlägger hedersförtrycket vet man inte heller hur man ska hjälpa dem som är drabbade och hur insatserna ska se ut.

Det som gör detta ännu mer upprörande är att det varit känt sedan flera år tillbaka att just Malmö är en stad där hedersförtrycket är ett större problem än vad det är i andra kommuner. Ändå har kommunen valt att åsidosätta att skapa de grundläggande verktyg som behövs för att motverka hedersförtryck.

Om Malmö kan negligera de drabbade på det här sättet, vad kan man då förvänta sig av mindre kommuner, där problemet inte är lika stort och där resurserna är mindre än i Malmö stad? Jag tror till och med att det är sannolikt att någon kommun med mindre erfarenhet av detta problem tittar på hur Malmö stad hanterar hedersförtrycket. Om Malmö stad inte fäster

större uppmärksamhet vid det här problemet blir det en trend bland landets kommuner att inte bry sig om offren för hedersförtrycket.

Det är därför jag frågar statsrådet om hon avser att verka för att stärka kommunernas skyldighet att motverka hedersförtryck. I Malmös fall är det uppenbart att kommunen inte känner någon större skyldighet att ta tag i detta problem.

Det som är rätt skrämmande är att rapporten från Malmö stads revision har bemötts med kritik från stadens styrande politiker. I stället för att stadens styrande politiker tar till sig kritiken menar de att alltför få anställda har blivit intervjuade när man tagit fram rapporten.

Vad avser regeringen att göra när det finns kommuner som vägrar agera när de blir kritiserade för att negligera hedersförtrycket? Vi vet att det kommer att finnas fler sådana kommuner ju mer vissa främmande värderingar får fäste i Sverige. Hur kommer regeringen att hantera en sådan situation?

Anf. 30 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Till att börja med vill jag säga att jag håller med interpellanten om att det är ett jätteproblem att många kommuner förhåller sig alltför passiva till denna enorma problematik.

Som jag ser det är grundproblemet att vi har låtit detta gå alldeles för långt. Förtrycket har blivit normaliserat i många förskolor och skolor i Sverige. I rapporten från Malmö stad framgår att mer än var femte niondeklassare i Malmö anses leva under hedersförtryck. Man ger exempel från Malmös förskolor, där man har noterat att barn av olika kön inte får leka med varandra. Flickor får inte ha kortärmat eller kortbent – inte ens på sommaren. Det finns pojkar som säger att de inte behöver lyssna på den kvinnliga personalen eftersom de är kvinnor.

Alla dessa exempel visar med all tydlighet hur omfattande denna problematik är. Det här är företeelser som över huvud taget inte ska förekomma i Sverige. Kommunerna har ett enormt ansvar att agera på det här området.

Rapporten jag nu pratar om rör Malmö, men vi ska komma ihåg att Malmö tyvärr inte är unikt när det gäller denna fråga. Det finns en liknande rapport från Göteborg, och vi vet att samma problematik finns på många andra ställen i Sverige.

Fru talman! Det finns i dag lagstiftning som kommunerna kan luta sig mot för att agera på ett mycket tydligare sätt. Det finns en skyldighet, exempelvis för personal i förskolor och skolor, att göra en orosanmälan när man misstänker att ett barn far illa. Jag vill vara väldigt tydlig med att ett barn som befinner sig i en hederskontext och utsätts för hedersförtryck far illa.

Lagstiftningen ger också möjligheter att implementera sanktioner mot dem som inte följer lagstiftningen. Man kan exempelvis prata om tjänstefel när någon inte gör det som den är ålagd att göra enligt lagstiftningen.

Regeringen kan som bekant inte lägga sig i enskilda fall och göra kommunernas uppgifter. Men genom de åtgärder jag presenterade i mitt interpellationssvar hoppas regeringen kunna kartlägga omfattningen av detta på ett tydligare sätt och tydliggöra att kunskapen finns så att man inte kan ursäkta sig med att man inte visste eller förstod. Det ska aldrig finnas någon som helst ursäkt att fortsätta förhålla sig passiv till denna problematik,

Prot. 2024/25:4
12 september

Svar på
interpellationer

för varje gång detta sker sviker vi dessa utsatta barn. Detta är en av de absolut mest utsatta grupperna i Sverige, och jag är rent ut sagt förbannad över att detta fortsätter på det sätt det gör i Sverige.

Anf. 31 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Ett problem som förekommer i flera kommuner där det finns en stor invandrabefolkning från länder där hedersförtryck är vanligt är att personal som anställs av kommuner själv börjar upprätthålla hedersnormer på sina arbetsplatser. Det kan handla om personal som själv har växt upp med hedersnormer och därför upprätthåller hedersnormer i förskolor och skolor i strid med de styrdokument som finns. Själva fenomenet är inte märkligt. Om det sker en massinvandring tar de nyanlända ofta sina värderingar med sig, speciellt om integrationsprocessen är misslyckad, som den har varit i Sverige.

Här finns en stor utmaning för regeringen. Vad gör vi när hedersnormerna blir de rådande normerna i samhället? Vad gör vi när hedersförtrycket normaliseras på grund av demografiska förändringar i samhället? Just detta har skett i Malmö, och där har man inget svar på dessa frågor. De som stöder hedersförtrycket arbetar i kommunens regi, och ingen har agerat mot detta. För varje dag som går normaliseras hedersförtrycket mer och mer på grund av de styrande kommunpolitikernas passivitet. När vi vet att detta sker, hur kan regeringen motverka och hindra detta?

En annan konsekvens av en sådan normalisering är att den personal som inte upprätthåller hedersförtrycket inte vågar säga ifrån eftersom man är rädd för den hotbild som finns från vissa vårdnadshavare. Vem kan då skydda barnen från det hedersförtryck som de utsätts för ända från förskolan fram till sitt tvångsäktenskap och därutöver? Det är helt oacceptabelt och en förlust för det demokratiska samhället när de som stärker hedersförtrycket är avlönade av kommunen.

Det måste finnas en ordning där människor som upprätthåller hedersförtryck inte ska få arbeta med barn. Precis som vissa kriminella inte får arbeta med barn är det en självklarhet att de som upprätthåller hedersnormer inte ska få arbeta med barn. Men ändå äger detta rum i invandartäta områden. De mest förtryckande normerna upprätthålls av förskolepersonal anställda av kommunen, det vill säga personal som i mångas ögon har en viss auktoritet och står för ett normerande beteende.

Det är därför jag frågar statsrådet hur hon avser att motverka normaliseringen av hedersförtryck bland viss kommunal personal i invandartäta områden. Det är visserligen inte regeringen som tar de beslut som sker i kommunerna, men när kommunerna agerar laglöst måste regeringen agera. Denna normalisering sker här och nu, och för varje dag som går blir hedersnormerna vanligare och vanligare i institutioner i invandartäta områden.

Utöver att denna normalisering av hedersnormer har sina offer innebär den också att det kulturella utanförskapet i dessa invandartäta områden förvärras.

Hur avser statsrådet att skydda barn från anställda som i dag arbetar i förskolor och utsätter barn för hedersförtryck?

Även om detta inte är ett statligt ansvar menar jag att personal som upprätthåller hedersnormer inte borde få arbeta med barn. Om staten kan

hindra kriminella från att arbeta med barn borde man också kunna hindra personal som upprätthåller hedersnormer från att arbeta med barn.

Prot. 2024/25:4
12 september

Anf. 32 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Det finns som jag ser det tre skäl till att personal i förskola och skola inte ingriper trots tydliga tecken på hedersförtryck. Ett är att kunskap saknas. Det finns personal som inte ser de tydliga tecknen och därför inte använder den lagstiftning som finns, till exempel lagstiftningen om utreseförbud, som är ett bra och viktigt verktyg för att förhindra att barn förs utomlands för exempelvis tvångsäktenskap eller könsstympning. Om denna lagstiftning ska kunna tillämpas behöver man ha kunskap om hedersnormer för att förstå när man måste agera.

Kunskapsbrist är bara ett av skälen. Precis som interpellanten var inne på är ett annat skäl ängslighet bland personalen. Man kan vara rädd för hot från vårdnadshavare, och man kan också ha påverkats av den LVU-kampanj som bedrivs kontinuerligt i Sverige och känna ängslighet för vad som händer om man agerar.

Ett tredje skäl, och det absolut allvarligaste, är det interpellanten också är inne på: att vi i dag i Sverige har personal i förskola och skola som själv aktivt upprätthåller hedersnormer.

Fru talman! Låt mig vara tydlig med att svensk förskola och skola inte ska vara en plats för hedersförtryck. Det ska vara en frizon från hedersförtryck, utan undantag. Så är det dock inte i dag. Tvärtom ser vi att hedersförtrycket upprätthålls.

Regeringen jobbar med denna fråga från flera olika håll, och jag nämnde vissa konkreta delar. Vi har också gett en utredning direktiv om att ta fram en ny nationell strategi avseende det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Vi har gett utredaren i uppdrag att hitta sätt att sätta större fokus på att hedersrelaterat våld och förtryck är av en sådan särart att det inte kan ligga under detta delmål på det sätt det hittills har gjort. Vi måste i stället hitta sätt att verkligen betona att detta är en problematik som kräver sitt eget fokus.

Vi kommer att fortsätta att jobba med att ta fram olika åtgärder på detta sätt, för som jag sa kan regeringen inte ingripa i specifika kommuner. Kommunerna måste ta sitt ansvar. Regeringen kan göra allt den kan för att hjälpa kommunerna att få förutsättningar att ta sitt ansvar, men ansvaret ligger på kommunerna själva.

Detta är förstås viktigt för de utsatta barnen eftersom detta som sagt är en av samhällets mest utsatta grupper. Men ska vi på riktigt vända den väldigt oroande utvecklingen där hedersförtrycket breder ut sig över vårt land måste vi också se till att detta inte går i arv. Barn som utsätts för hedersförtryck i både hemmet och skolan kommer givetvis att bära med sig dessa normer resten av livet och riskerar att som vuxna föra dem vidare till sina egna barn. Det viktigaste vi kan göra för att förebygga att detta problem fortsätter är att ingripa mycket mer kraftfullt här och nu för att sätta stopp för denna utveckling.

Anf. 33 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för denna debatt och för hennes arbete och uttalanden mot hedersförtryck. Jag tror inte att vi någonsin haft en regering med lika uppriktig vilja att motverka hedersförtrycket. Det är

Svar på
interpellationer

mycket som görs. Problemet är dock mycket komplext, och det finns fortfarande passiva socialdemokratiska kommunpolitiker runt om i landet som sviker dem som drabbas av hedersförtrycket.

Om normaliseringen av hedersförtryck får fortsätta i invandrartäta områden blir det svårt att vända utvecklingen. Personal som vill skydda barn och motverka hedersförtryck måste känna att de har stöd från både myndigheter och regering och även i lagstiftning. Så ser det inte ut i dag. Personal som vill motverka hedersförtryck känner inte alltid att de har stöd, medan personal som upprätthåller hedersförtryck känner sig trygga i sina anställningar. Så ska det inte vara.

Hedersförtryck skadar barn. Det är helt orimligt att personal som upprätthåller hedersförtryck och därmed skadar barn får jobba med barn över huvud taget. Jag menar att det borde framgå av någon föreskrift eller lagstiftning på ett mycket tydligt sätt. När en rektor eller arbetsledare ser att personal upprätthåller hedersnormer ska det vara grund för att hindra den anställda att komma i kontakt med barn, för om vi låter en sådan anställd komma i kontakt med barn låter vi den personen fortsätta skada barn. De som upprätthåller hedersförtrycket ska veta att de inte är välkomna i Sverige eller på svenska arbetsplatser.

Anf. 34 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Detta borde vara självklart, men trots det behöver det sägas: Sverige ska vara ett land där alla – pojkar och flickor, män och kvinnor – får bestämma helt själva över sina liv och kroppar.

Vi har som land gjort stora jämställdhetsvinster genom åren. Jag som jämställdhetsminister kommer aldrig att acceptera att vi börjar röra oss bakåt, men jag känner en reell rädsla för att det är en verklighet för vissa i vårt land och att de rättigheter som många av oss tar för givna i praktiken inte gäller för alla.

Varje person som jobbar inom förskola, skola eller socialtjänst och som ser detta förtryck utan att agera bär ett tungt ansvar och sviker de utsatta.

Jag och regeringen kommer att fortsätta växla upp det här arbetet. Det ska vara tydligt för alla att det här förtrycket inte har någon plats i det svenska samhället. Vi kommer aldrig någonsin att kompromissa med grundläggande värderingar om jämställdhet och jämlikhet i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

*Skattesänkningar och situationen i sjukvården**Statsministerns
frågestund*

Anf. 35 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Statsministern! Halva mandatperioden har nu gått. Det är många som på lite olika sätt talar om det. Vi i oppositionen noterar hur regeringen och Sverigedemokraterna har drivit fram en sjukvårdskris. Det har mycket korrekt varit inflation, men under den tiden har regeringen inte tillfört nödvändiga resurser.

Många har beskrivit sommaren inom vården som den kanske värsta hittills. Runt om i landet varslades personal redan i våras om uppsägning. Under det första halvåret varslades dubbelt så många i kommuner och regioner som under hela 2023. Låt oss hoppas att inte alla dessa varsel faller ut, men trots det tål det att påminna om att operationer har ställts in och att anställda inte har fått ut sin semester. Läkare har till och med varnat för att nedskärningar har orsakat dödsfall.

Det är en sjukvårdskris som har brett ut sig över landet, oaktat regionernas ansträngningar att försöka mildra detta. För personalen betyder detta färre kollegor, längre arbetspass, fler arbetspass och en tuff arbetsmiljö. För patienterna betyder det mer väntan, mer osäkerhet och en känsla av otrygghet när man inte vet om vården finns där när man behöver den.

Jag vill ställa en fråga till statsministern, efter att vi har kunnat ta del av regeringens utspel i alla fall så här långt när det gäller sjukvård. Om det inte finns mer på den fronten som vi inte känner till är det ett faktum att regeringen väljer att prioritera stora skattesänkningar för höginkomsttagare samtidigt som vården går på knäna. Tillskotten är betydligt mindre än åren innan.

Herr talman! Min fråga till statsministern är: Hur motiveras stora skattesänkningar för höginkomsttagare när vården skulle behöva resurserna mycket mer?

Anf. 36 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi noterar att Socialdemokraterna kan sina talepunkter. Varje gång som regeringen sänker skatten för vanligt folk som arbetar, som har fått tio års reallönehöjningar uppätta av inflationen, är Socialdemokraterna emot det. Ni är pålitliga på den punkten måste jag säga. Högre skatter är alltid bättre än lägre skatter. Enskilda människor har alltid för mycket pengar i plånboken. Flera års inflation under er regeringstid ska inte kompenseras, inte ens nu när vi kan använda styrkan i svenska statsfinanser. Man får ändå säga att det är ett tydligt besked.

I våras var jag nog först i den här kammaren med att säga att vi var bekymrade över regionernas ekonomi på grund av den höga inflationen. Som alla vet drev inflationen upp pensionskostnaderna i regionerna, vilket dock inte är något man helt intuitivt kan förstå. Vi såg detta problem. Regionerna såg detta problem. Och vi hjälptes åt att överbrygga den svåra situationen.

Jag sa då och jag har hela tiden sagt att vår främsta uppgift i den ekonomiska politiken är att bekämpa inflationen, för så länge inflationen är hög kan man inte bedriva riktigt bra ekonomisk politik utan att riskera att elda på inflationen. Nu har vi besegrat inflationen. Den är nere långt under

vad den någon gång var under er period. Nu är den nere på hanterbara nivåer. Vi har fortsatt lågkonjunktur. Vi använder styrkan i svenska statsfinanser till att hjälpa både den svenska välfärden och de svenska hushållen så att deras köpkraft kan återställas.

Allt detta är ni emot. Det förvånar mig inte. Ni brukar vara emot det vi gör. Men jag är övertygad om att det som staten gör tillsammans med regionerna kommer att göra att vi klarar av den här svåra överbryggningen.

Regionerna går nu en bättre tid till mötes. Det ser bättre ut det här året, men fortfarande finns det många problem kvar att lösa.

(Applåder)

Anf. 37 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag noterar att även statsministern kan sina talepunkter: Sänkt skatt är alltid svaret på de flesta samhällsproblem, stora eller små sådana.

Om jag inte minns fel erkände statsministern i våras att det mer eller mindre var en kris i vården, något som har påtalats av både opposition och personal i vården under ett par års tid. Även om inflationen är lägre i dag betyder inte det att köpkraften för kommuner och regioner har återställts.

Faktum är att när regeringen nu skär ned sektorsbidragen till sjukvården med 7 miljarder får det förstås stora konsekvenser. Man talar om en satsning på 2 miljarder när man de facto skär ned med 7 miljarder jämfört med innevarande år. Hur ska vi få en bättre vård, Ulf Kristersson, med 7 miljarder mindre? Jag tror inte att någon region uppskattar den typen av budgetsatsningar.

(Applåder)

Anf. 38 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är ju bara att läsa innantill. Vi lägger på *ytterligare* 3 miljarder kronor från statens sida. Det är fakta. Så är det. Till detta kommer den inte helt oväsentliga saken att regionernas ekonomi i första hand ansvaras för i regionerna. Vi i staten gör vårt. På samma sätt som kommunerna ansvarar för sin ekonomi ansvarar regionerna för sin ekonomi. Men vi tycker att det är ett nationellt ansvar att hjälpa till också.

Låt oss dock inte glömma bort inflationen, för det är den som har varit tjuven. Ni vill inte prata om inflationen. Ni ser inte den starka kopplingen att inflation äter upp reallöneökningar. De som lever på bidrag kompenseras med höjda bidrag. Löntagarna kompenseras inte. Nu sänker vi skatten för löntagare så att de får tillbaka en del av den köpkraft de förlorade under höginflationstiden.

(Applåder)

Åtgärder för färre beviljade medborgarskap

Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Statsministern! Migrationsfrågan var en viktig fråga i valet, inte minst för dem som valde att rösta på vårt gemensamma regeringsalternativ. Nu har vi fyra partier gemensamt utlovat ett paradigmskifte när det gäller migrationspolitiken, och det sker nu också successivt genom de

reformer som är på gång och som rullas ut. Kursen läggs om i en mer rimlig riktning.

Det här är naturligtvis väldigt bra, tycker jag och Sverigedemokraterna. Men många väljare tycker också, med viss rätt, att det sker lite för lite och att det går för långsamt. Ett exempel på det, som jag ofta får höra när jag pratar med väljare, är att det fortsatt delas ut ett väldigt stort antal svenska medborgarskap. Förra året beviljade Migrationsverket omkring 67 000 medborgarskap till utlänningar i Sverige. De främsta ursprungsländerna var Syrien, Eritrea, Afghanistan och Somalia, och vi vet att det på grupp-nivå är människor därifrån som hör till dem som kanske har svårast att integreras i Sverige.

De är nu medborgare i vårt land utan krav på språkkunskaper eller egen försörjning, detta trots att det finns ett väldigt tydligt politiskt stöd inte minst här i riksdagen för att skärpa kraven för att bli beviljad medborgarskap här i Sverige.

Min fråga, herr talman, till statsministern är hur han ser på detta. Är regeringen beredd att vidta några åtgärder för att bromsa det hela till dess att nya skärpta regler är på plats?

Anf. 40 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Vi börjar med det formella. Vi har i dag dåliga regler för medborgarskap. Det börjar allt fler bli överens om. Medborgarskap kan inte delas ut på det ganska lättvindiga sätt vi har gjort i Sverige under lång tid. Andra länder har mycket bättre regler. Jag tycker att det är självklart att man ska kunna det språk som gäller i Sverige, att man ska kunna försörja sig själv och att man ska leva hederligt. Vi har haft en del absurda exempel där man kunnat bli medborgare per automatik under en viss ålder utan att det skett någon prövning över huvud taget. Att allt detta ska ändras är vi helt överens om.

Som jag sa i regeringsförklaringen i förrgår går vi nu mot en helt annan lagstiftning för medborgarskap i Sverige. Det är bra. Jag tror att det larm som nu finns om de frågorna kommer att lägga sig när den lagen är igenom, för då kommer det att vara självklart att ha höga krav och förväntningar på den som blir medborgare. Det är det ena.

Det andra jag vill säga är att vi har de lagar vi har tills vi ändrar på dem. Så är det i en rättsstat som Sverige. Alltså har vi nu en lagstiftning som vi är överens om inte är bra nog. Därför råder det brådska att ändra lagen. Men lagar måste behandlas på rätt sätt.

Det betyder inte att vi inte kan göra saker och ting. Jag vill peka specifikt på några saker.

Vi har ett skärpt säkerhetsläge i Sverige och flera andra delar av Europa. Vi vet historiskt att människor har velat tillskansa sig svenska medborgarskap för att därefter inte kunna bli föremål för till exempel utvisning. Det innebär allvarliga problem. Det finns i Sverige i dag människor som inte borde vara här över huvud taget.

Det vi har gjort nu är att ge Migrationsverket i uppdrag att undersöka hur man ska skärpa kontrollerna under den tid då vi har den gamla lagstiftningen kvar, så att inte människor som inte borde bli medborgare ens med dagens lagstiftning hittar kryphål att komma igenom. Den saken tittar de på just nu. De ska rapportera om bara två veckor, den 30 september. Då

Prot. 2024/25:4
12 september

Statsministerns
frågestund

kommer vi kanske att få ett antal nya verktyg som ska användas för att minska risken för missbruk av dagens lagstiftning.

Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret. Jag vet att vi är överens om problembilden. Det är också viktigt att vi gör vad vi kan för att leva upp till den folkvilja som vi har att förhålla oss till.

En annan sak på det här området som de senaste dagarna har oroat en del personer, vilket jag har märkt i väljarkontakter, är det faktum att vi nu har bytt ut ansvarigt statsråd – den tidigare migrationsministern har blivit utrikesminister. Det finns en farhåga hos vissa för att det kan leda till att reformtempot saktar ned. Kan statsministern försäkra oss om att det inte blir så utan att det här är frågor som fortsatt är viktiga och prioriteras av regeringen och i regeringens arbete?

Anf. 42 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag kan entydigt och med hundra procentig säkerhet säga att det inte finns någon som helst risk att något tempo kommer att sänkas. Jag är begåvad med så bra statsråd att jag när jag sökte en ny utrikesminister tog ett av de bästa vi har, nämligen dåvarande migrationsminister. Som ny migrationsminister fick vi en person som har åstadkommit goda resultat på andra områden. Dessutom ligger alla de planer vi har fast, och en stor del av bemanningen är densamma. Utan att på något vis underskatta betydelsen av själva statsrådet kan jag säga att allt vi arbetar med fortgår i oförändrad takt. Vi ska snarare göra mer än mindre – tiden går fort, och det råder fara i dröjsmål. Ingenting kommer att förändras på denna punkt.

Finansieringen av ny kärnkraft

Anf. 43 IDA GABRIELSSON (V):

Herr talman! Är Sveriges statsminister i själva verket en trollkarl? Det kan man kanske tro när man läser regeringens promemoria, där regeringen föreslår en 75-procentig finansiering i sitt utlovade kärnkraftsprogram. Det innebär en skattesmäll eller välfärdsslakt på ungefär 87 miljarder för medborgarna – eller att man överger de ekonomiska ramverken helt. Det säger alla experter, och Finanspolitiska rådet har nyss lyft det.

Jag ingår nu i den utredning som ska fastställa ett nytt mål för det offentliga sparandet. Om man går in med över 50 procent i finansiering kommer det enligt de bedömningar jag får ta del av och enligt Eurostats riktlinjer att drabba statsfinanserna på det sätt jag har redogjort för.

Varför klargör inte statsministern detta för medborgarna – antingen att kärnkraftsprogrammet kommer att kosta dem ungefär 87 miljarder eller att ni avser att avskaffa de ekonomiska ramverken?

Anf. 44 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Först måste jag medge att jag blir entusiastisk och glad över Vänsterpartiets plötsliga intresse för statsfinanser. Det är bra. Så har det inte alltid låtit.

Nu har vi tillsatt en utredning för att titta på hur en riskdelningsmodell ska se ut när Sverige ska göra ett nytt kärnkraftsprogram. Förra gången var det en helstatlig aktivitet att göra detta, på samma sätt som det var en kärnstatlig verksamhet att bygga ut vattenkraften. Inget seriöst land abdikerar från den samlade energipolitiken, i varje fall inte med goda resultat. Det kan inte Sverige heller göra.

Man har i 44 år gjort allt man kunnat för att bekämpa kärnkraft i Sverige. Nu vänder vi på kuttingen. Nu vill vi uppmuntra kärnkraft i Sverige.

Detta är en offentlig utredning som remissbehandlas. Det är en seriöst gjord utredning som av kvalificerade människor bedöms som det kanske bästa som skett för att ge startskottet för ny svensk kärnkraft. Där står vi just nu. Vi i regeringen återkommer när vi har bestämt oss.
(Applåder)

Anf. 45 IDA GABRIELSSON (V):

Herr talman! Här finns uppenbarligen en hund begravnen. ”Simsala-bim” fungerar kanske i sagorna, men inte om man ska styra Sverige.

I går sa statsministern att nästan alla som kollar på den här utredningen är positiva. Att kärnkraftsindustrin och kanske Ebba Busch är positiva förstår jag. Men Finanspolitiska rådet och de ekonomiska experterna säger någonting annat. Varför har inte statsministern sett till att utredningen redan nu klargör att finansieringsmodellen påverkar de offentliga finanserna, när vi arbetar med att komma överens om ett nytt mål för det offentliga sparandet?

Anf. 46 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag måste vara lite formell i de här frågorna. Detta är en utredning som har gjort ett arbete på regeringens begäran. Utredningen remissbehandlas – vi tar in förslag på tillägg, synpunkter på brister och beröm. Så gör man alltid med utredningar. Därefter kommer regeringen att ta ställning.

Att det behövs en riskdelning om vi ska starta ett nytt kärnkraftsprogram efter de enorma politiska risker som inte minst Ida Gabrielssons parti varit med och skapat i 45 år är självklart. Nu tar vi itu med den frågan, så att vi får ny kärnkraft i Sverige.
(Applåder)

Krav för antagning till yrkesprogram

Anf. 47 MUHARREM DEMIROK (C):

Herr talman! Jag skulle vilja prata om en fråga som politiken under alldeles för lång tid har glömt bort, eller kanske snarare gömt bort, nämligen Sveriges orättvisa betygssystem.

När statsministern och jag var för sig öppnade våra slutbetyg kanske vi hade lite mindre klump i magen än vad dagens elever upplever. Visst – ett underkänt betyg kunde även på vår tid göra att vissa utbildningar var svåra att komma in på, men det fanns ändå en möjlighet att komma tillbaka. Det finns nog en och annan här inne som hade en etta eller ett IG i slutbetyget men trots det kunde fortsätta på gymnasiet och därmed få den chans som vi i dag förvägrar en femtedel av Sveriges elever varje år.

De senaste tio åren har 160 000 elever stängts ute från att gå gymnasiet på grund av att de inte klarat den hårda godkänthöjden. Jag tycker att vi ska ta in den siffran för en stund. 160 000 barn har slussats in i arbetslöshet eller utanförskap i stället för att få en riktig chans. Faktum är att Sverige är det land i EU som varje år underkänner flest elever. Vi underkänner tio gånger fler än Danmark och Finland, trots att vi har likvärdiga resultat i Pisa. Orsaken är betygssystemet. Det handlar om barn och ungdomar som döms ut som mindre vetande eller odugliga bara för att skolan bedömer elever utifrån teoretisk kunskap och inte praktisk begåvning.

Jag är själv redo att ta ett första steg och se över den hårda godkänthöjden när det gäller antagningen till yrkesprogram på gymnasiet, det vill säga det krav som i dag finns på att man ska vara godkänd i ett visst antal ämnen för att över huvud taget kunna söka till gymnasiet. Statsministern får hemskt gärna ge mig, alla Sveriges unga och deras föräldrar ett tydligt svar på den fråga som många av dem ställer sig i dag: När kommer detta att rättas till, ett av den svenska skolans allra största fel?

Anf. 48 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är en intressant fråga. Jag tror att jag spontant håller med om halva problembeskrivningen. Vi har ett betygssystem som av alldeles för många upplevs som att det har oklara, svårbegripliga kriterier. Ibland tror jag att vi föräldrar tycker att det är ännu svårare att begripa än vad de ungdomar som vi har i skolan tycker.

Där har vi utan tvekan ett problem. Det är ett av de många problem i vårt skolsystem som vi nu kommer att rätta till. Vi kan inte ha ett betygssystem som inte uppfattas som transparent och förutsägbart. Det är det ena. Det jobbar Utbildningsdepartementet hårt med, som ni säkert vet.

Den andra frågan är jag inte alls lika säker på. Att vi har väldigt många i dag som inte kan läsa och skriva ordentligt och att vi har väldigt många som går ut nian med ofullständiga betyg, och ofullständiga kunskaper och inte bara betyg, är inte i första hand betygssystemets fel. Slarva inte bort den frågan.

Vi har jättemånga unga människor som inte kan svenska ordentligt. Det kan inget betygssystem i världen rätta till. Där måste kunskaperna öka, hur vi än sedan mäter dem. Slarva inte bort de här frågorna.

Vi har ett gigantiskt problem med väldigt många barn som inte kan svenska ordentligt och inte lär sig svenska hemma. I brist på svenska lär de sig heller inte andra ämnen i skolan. Det är ett riktigt stort problem som är mycket större än själva betygssystemet. Sedan blir det inte bättre av ett betygssystem som har oklara, oprecisa förväntningar på vad man ska lära sig.

Anf. 49 MUHARREM DEMIROK (C):

Herr talman! Jag tänker citera skolministern Lotta Edholm. Hon har uttryckt det så här: Vi har betygskriterier och kursplaner som är alldeles för komplexa med för lite fokus på fakta och för mycket på analys och diskussion.

Det resultat vi ser av betygssystemet är att en femtedel av varje årskull går ut med ofullständiga betyg. Jag delar uppfattningen att man måste kunna läsa och ta till sig fakta. Men våra barn klarar i dag inte av det som

barnen i Danmark eller Finland gör, det vill säga att få möjlighet att gå vidare till gymnasiet, trots likvärdiga Pisaresultat.

Det finns mer bakom detta än att bara se till att barnen kommer vidare i teoretiska kunskaper. Barnen måste få en chans att utifrån sina egna förutsättningar ta sig vidare, och inte tryckas in i samma form som alla andra. Centerpartiet vill inte ta bort betyget F. Men vi vill ge alla barn möjlighet till just sin livsresa och sin framtid.

När kommer regeringen att göra upp med dagens betygssystem och se till att varenda unge i landet får chansen att göra just sin livsresa?

Anf. 50 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tyckte att citatet från Lotta Edholm var snubblande likt det jag själv sa. Vi har per definition samma ståndpunkt hon och jag i samma regering. Det är precis så det är. Jag delar helt den beskrivningen. Därför är frågan viktig.

Men slarva inte bort kunskapsbristerna. Att så många unga människor i dag lämnar grundskolan utan kunskaper som krävs för att klara gymnasiet, utan kunskaper som krävs för att bli godkänd, utan att ens kunna läsa och räkna ordentligt, är ett gigantiskt problem som är långt mycket större än själva betygssystemet.

Slarva inte bort den grundläggande frågan som kretsar kring att unga människor inte lär sig saker i skolan, att det slarvas i skolan, att det är stökigt i skolan och att det finns kulturproblem i många skolor. Där har vi skolsystemets riktigt svåra problem. Det är för lite fokus på kunskap och för mycket fokus på andra saker.

(Applåder)

Minskat bostadsbidrag och vräkning av barnfamiljer

Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! I Sverige vräks nu fler barn än på mycket länge. På ett år har antalet barn som vräks från sina hem ökat med 13 procent. Det är hundratals barn som förlorar inte bara sin bostad utan tryggheten och platsen att läsa läxorna på och som tvingas att byta skola och sluta i fotbollslaget.

Häromdagen kom regeringens svar. Regeringen och SD trappar nu ned för att sedan helt ta bort tillägget i bostadsbidraget. Till en början kunde man nästan missuppfatta regeringens nyhet för att vara en satsning som ger mer pengar till dem som behöver det för att klara hyran. Men det är alltså i själva verket en nedskärning och ett hårt slag mot många barnfamiljer som lever på den ekonomiska gränsen. Det är familjer vilkas hyror inte kommer att gå ned med räntorna och där varje hundralapp spelar in och kan vara avgörande för att klara grundläggande saker som mat, hyra eller barnens aktiviteter.

Vad är statsministerns svar till de hundratals barn som förlorat sina hem och sin trygghet, tvingats byta skola och sluta i fotbollslaget och nu i stället flyttar runt på tillfälliga boenden?

Prot. 2024/25:4
12 september

Statsministerns
frågestund

Anf. 52 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag vet att de allra flesta kommuner jobbar väldigt hårt för att till nästan varje pris undvika att barn i familjer vräks från sina bostäder. De gör väldigt mycket för att undvika det. Jag tror inte att man hittar någon enda kommun som tar lättvindigt på detta.

Det bidrag som nu nämns här var en fortsättning på ett temporärt bidrag som fanns till under tiden med mycket hög inflation. Det har aldrig varit tänkt att vara ett permanent bidrag. Det kommer att fasas ut av naturliga skäl på samma sätt som man fasar ut andra temporära bidrag.

I längden måste naturligtvis hyror betalas. I längden måste man arbeta förebyggande. Man arbetar med skuldsanering och att hjälpa människor att flytta. I längden kan inte lösningen vara att obetalda hyror leder till att människor ändå bor kvar i sina bostäder. Har man sagt det ska man samtidigt göra allt man kan för att just barnfamiljer i det allra längsta kan fredas från en sådan händelse.

Jag förstår att det är ett komplext problem. Det är en kommunal angelägenhet. Jag tror inte att någon kommun tar lätt på detta. I längden måste naturligtvis ekonomin fungera inklusive hyresbetalningar, och i längden kan ingen bo kvar i en bostad om inte hyran betalas.

Anf. 53 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Över 100 000 barnfamiljer beräknas i dag kunna ta del av tilläggsbidraget. Det är 100 000 familjer som regeringen nu spelar ett högt spel med. Deras hyror kommer inte att gå ned. När inflationen sjunker så sjunker inte hyrorna, utan de ligger kvar. Det är bara att de inte fortsätter att öka. Den här ökningen av bostadsbidraget skulle behöva vara kvar.

Om man vill freda barnfamiljer från att vräkas är bostadsbidraget den bästa lösningen. Tack vare bostadsbidraget kan arbetande föräldrar, lågavlönade ensamstående mammor som kämpar varje dag för att deras barn ska ha en trygg uppväxt, fortsätta att ha råd inte bara med hyran utan också med fotbollsträningen.

(Applåder)

Anf. 54 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag delar helt den uppfattningen, men vi har helt olika syn på hur man bäst gör detta. Under extremt hög inflation införde vi temporära bidrag för att kompensera speciellt hårt utsatta hushåll. Vi kunde inte kompensera alla, för då hade vi eldat på inflationsbrasan. Nu vänder vi på steken. Nu är inflationen nere och stiger inte ytterligare. I stället sänker vi skatten för hårt arbetande människor, som får mer pengar kvar i plånboken och får större rörelsefrihet i sin egen ekonomi.

Jag vet att vi ofta landar i olika slutsatser. Ni vill ha högre skatt och högre bidrag. Jag vill generellt ha lägre bidrag och lägre skatt och ge människor chansen att betala själva och bestämma själva. Där har vi olika ideologiska synpunkter. Men det är olika sätt att hjälpa familjer som befinner sig i ett ganska tufft ekonomiskt läge.

Anf. 55 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman och statsministern! I Dagens Nyheter kunde vi i dag läsa om Kombilotteriet och hur man lurar äldre och även dementa personer att köpa lottprenumerationer. I artikeln står också hur unga och väldigt ångerrigga personer som har deltagit i det här med stor ångerrigga beskriver hur de har utfört försäljningen från ett callcenter nere i Spanien.

I anmälan beskrivs hur en äldre och demenssjuk kvinna från Lidingö har blivit uppringd av Kombispiel. Hon köper en prenumeration. En anhörig hör av sig och försöker häva köpet, och när det är gjort säljer Kombispiel på kvinnan en lott till.

Det här är en verksamhet som på många sätt är skrupelfri, men det är inte organiserad brottslighet som står bakom den. Det är Socialdemokraterna som äger och tjänar mångmiljonbelopp på verksamheten.

Socialdemokraterna har satt i system att ringa och lura äldre personer. Vad tänker statsministern om det?

Anf. 56 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det här är så oerhört allvarliga anklagelser att jag vill vara noga med orden. Om det som avslöjas i Dagens Nyheter är korrekt är det här en bedrägerikultur, som vi annars mest förknippar med organiserad brottslighet som sitter på Solkusten och lurar svenska pensionärer.

Det är helt oerhört om detta är sant. När hela Sverige mobiliserar för att stoppa den sortens brott mot äldre blir Socialdemokraterna en del av själva problemet – om det här är sant.

Jag tycker att det första som nu måste hända är att man lägger korten på bordet. Vad vet Socialdemokraterna? Vad har de gjort åt detta? Det är inte första gången det avslöjas misshäligheter, utan jag tror att det är tredje gången jag själv läser om detta i tidningen.

Regeringen har utrett frågan. Kan vi tillåta att det här fortsätter? Nu finns en färdig utredning med två olika alternativ: stenhård reglering eller totalförbud. Vi kommer att överväga båda alternativen i regeringen.

(Applåder)

Finansiering av underhållsinvesteringar

Anf. 57 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! Sverige har tidigare gått igenom stora nybyggareror, och nu är det dags att ta Sverige in i en ny. För att klara det behöver politiken visa vägen och stärka Sverige med rätt kompetenser och tunga investeringar för både infrastruktur, va-frågor och energiförsörjning.

De stora satsningarna har regeringen redan presenterat; det är de som kommer i nästa veckas budgetsläpp. Men för att rusta Sverige starkt krävs också politisk handlingskraft. För mitt parti, Kristdemokraterna, har det varit en utgångspunkt i budgetförhandlingarna att lätta på den finansiella handbromsen för att kunna påbörja arbetet med att beta av den underhållsskuld som finns. Så ska vi bygga Sverige starkt igen.

Statsministerns
frågestund

Min fråga till statsministern är: Skulle regeringen framöver kunna landa i en långsiktig finansieringsmodell för att kunna betala av på den enorma underhållsskuld som finns i bland annat infrastruktur, bostäder och elnät?

Anf. 58 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag tycker att det är ungefär det vi nu gör. Vi kan backa lite och gå tillbaka historiskt. Man ska vara noga här, för ingenting är lättare än att i politiken säga att man ska göra stora investeringar och sedan inkludera allt i investeringarna. Det finns inte en kostnad som inte plötsligt beskrivs som en investering. Men då är man slarvig. Det finns de som är det, men det gäller självklart inte frågeställaren.

Med detta sagt: Det finns genuina investeringar, och vi har klarat av att göra sådana förut. Tänk bara på utbyggnaden av järnvägsnätet i Sverige! När det handlar om Stockholm har vi tunnelbanenätet, som är en magnifik investering. Kärnkraftsprogrammet på 60- och 70-talen är också en magnifik investering.

När det gäller genuina investeringar som ger långsiktig avkastning ska man inte vara rädd. Därför tar vi nu stora steg i infrastruktur och med forskningsinvesteringar för att börja rusta Sverige starkt. Det kan vi göra för att vi har vunnit över inflationen. Vi kan använda styrkan i svenska statsfinanser utan att elda på inflationsbrasan.

Samarbete om havsmiljön i Östersjön

Anf. 59 LOUISE EKLUND (L):

Herr talman! Under regeringsförklaringen vid riksmötets öppnande lyfte statsministern de insatser regeringen nu avser att göra för att förbättra havsmiljön i Östersjön. Det rör sig till exempel om att flytta ut trålgården och att förbjuda bottenstrålning i skyddade marina områden.

Detta är mycket välkomna förslag. I mitt hemlän Skåne har just Östersjön och den rekreation men också den näring som det kustnära läget innebär stor betydelse. När havsmiljön försämras eller när höststormar blåser bort stora delar av kusten får det allvarliga konsekvenser. Kommuner som Ystad, Vellinge och Trelleborg är några av dem som fått erfara detta på sistone.

Sverige är inte ensamt om att ha kust mot Östersjön. Det är en förmån vi delar med andra länder. Ska vi lyckas krävs samarbete.

Herr talman! Min fråga till statsministern är därför vilka möjligheter till samarbete kring miljö- och fiskefrågorna i Östersjön som regeringen ser framöver.

Anf. 60 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag delar helt synen på problemställningen i frågan. Jag tycker att den är otroligt viktig, för jag tycker att detta har varit misskött i Sverige under ganska lång tid. Frågan liknar skogsfrågan på det sättet. Detta är frågor som är komplexa och som kräver samarbete med andra länder men där vi i Sverige måste göra vår röst hörd om någon ska bry sig om de svenska intressena.

Jag tycker att beskrivningen är riktig. Flytta ut trälgränsen rejält, förbjud bottentrålning i känsliga områden och värna det kustnära fisket! Om detta borde hela Sverige kunna enas. Ska vi få genomslag fullt ut måste vi också skapa allianser i EU-samarbetet, precis som i skogsfrågan. Det gör vi just nu intensivt, men det måste börja med att vi gör vår egen hemläxa här i Sverige. Annars är vi inget föredöme för andra.

Prot. 2024/25:4
12 september

Statsministerns
frågestund

Skattesänkning för riskkapitalbolag och risk för jäv

Anf. 61 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman och statsministern! Jag har noterat att regeringen i somras tillsatte en utredning. Det var en utredning som presenterades utan pressmeddelande och tillsattes i all tysthet. Utredningen går ut på att man ska sänka skatten för ett antal av private equity-bolagens chefer efter en granskning från Skatteverket.

Mats Tjernberg, som är professor i skatterätt, kallade utredningen för ”en beställning från riskkapitalbranschen”. Nu har det också visat sig, herr talman, att en av de chefer som gynnas av utredningen är Moderaternas största privata givare.

Jag undrar därför om statsministern ser något problem i det här. Ser statsministern en jävsituation? Ser statsministern en intressekonflikt i att en av de största privata givarna till Moderata samlingspartiet också så tydligt gynnas av den utredning som nu är tillsatt?
(Applåder)

Anf. 62 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Nej, inte det minsta. Allt sker helt transparent. Det här är närmast en teknisk utredning, som går ut på att det har funnits rättsfall som nog kan beskrivas som väldigt svårbedömda för en hel bransch i Sverige.

Det är lätt att allmänt skylla på riskkapitalbranschen som om den vore något skadligt. Men i grund och botten är ju en fungerande finansmarknad i Sverige av vitalt intresse för techindustrin och för små företag som behöver snabba investerare för att kunna växa. Allt detta är viktigt på riktigt. Då behöver vi en förutsebarhet i den svenska skattelagstiftningen som gör att man vet vilka konsekvenserna blir av olika investeringar.

Jag betraktar detta mer som en teknisk undersökning. Vi kan inte ha osäkerhet som gör att finansiella företag väljer att flytta från Sverige därför att lagstiftningen uppfattas som oförutsägbar. Det här säger inte vad som kommer att hända med lagstiftningen; det säger bara att vi har noterat ett problem och att det kan krävas lagstiftning för att slippa ha denna osäkerhet i framtiden. Därför tillsatte vi själva utredningen.

Framtida skattesänkningar

Anf. 63 BO BROMAN (SD):

Herr talman! En hård inflation och en tuff ekonomisk sits för både äldre, barnfamiljer och unga har kantat vardagen i svenska hushåll. Nu ser vi äntligen ljuset i tunneln, och i takt med att inflationen lättar skapas möjligheter för människor att prioritera annorlunda.

ISK-sparande är en bra sparform som hjälper människor att lägga undan medel. Det är nästan 4 miljoner invånare som använder ISK-sparande i dag. Sparsamhet och ekonomisk trygghet är viktigt. Människor måste ges goda möjligheter att spara klokt och att styra över sin egen ekonomi. Ungas möjligheter att flytta hemifrån och möjlighet för människor att spara till hus, familj och pension på ett tryggt och ekonomiskt smart sätt är avgörande.

Tidöpartierna sänker nu skatten på ISK-sparande som en åtgärd för att uppmuntra och främja ekonomiskt sparande.

Min fråga är: Ser statsministern fler skatteförändringar framöver som kan göra att löntagaren får ännu mer pengar i plånboken?

Anf. 64 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! För att börja med själva ISK-frågan tycker jag att den är en intressant symbol för någonting större – den är stor som den är, men någonting ännu större. Den är en symbol för viljan till sparande, till strävsamhet, till långsiktighet och till att investera i någonting som kan bli bättre senare. Det kan vara att investera i svensk företagsamhet. Det kan också vara att investera i en ny bostad om tio år eller att spara för att få en bättre ålderdom. Allt detta tycker jag är ett slags strävsamhetsbeteende som vi bör uppmuntra, till skillnad från ur-hand-i-mun eller att spendera allting här och nu och hoppas på det bästa. Jag tycker att det är ett gott beteende.

Sedan har ISK-sparande dessutom bieffekten att det bidrar till en väl fungerande svensk kapitalmarknad, något som Sverige hyllas för. Det är lättare med kapitalförsörjning i Sverige än i många andra länder, och det ska vi slå vakt om.

Socialdemokraterna försökte alltid jaga den här sparformen. De höjde skatterna på den och misstänkliggjorde den. Vi vill värna den.

Förutsättningarna för det civila försvaret

Anf. 65 HANNA GUNNARSSON (V):

Herr talman! I dag presenterade regeringen en stor ekonomisk satsning på det civila försvaret. Det är väldigt bra och viktigt. Vi är överens om dessa satsningar i Försvarsberedningen och ser väldigt mycket fram emot regeringens totalförsvarsproposition.

Men för att det civila försvaret ska kunna aktiveras i tider av krig eller krigsfara och för att resurserna ska kunna användas i stora kriser behövs en väldigt god grund. Vi behöver en fungerande sjukvård. Vi behöver en transportsektor och en infrastruktur som fungerar. Vi behöver en energiförsörjning som fungerar och en räddningstjänst som kan göra sitt jobb, även i normalläge och i fredstid.

Vi ser inte det i dag. Vi har en sjukvård som drabbas av nedskärningar. Vi har tåg som spårar ur. Vi har vindkraftsutbyggnad som stoppas.

Jag vill fråga statsministern hur han ser på grunden för att vi ska kunna ha ett civilförsvar som fungerar.

Anf. 66 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det var rätt många som höjde på ögonbrynen när jag för två år sedan utnämnde den förste ministern för civilt försvar på många decennier. Sist vi hade en tror jag att uppgiften delades med många andra uppgifter. Det var inte alla som fullt ut insåg vidden av den betydelse jag tillmätte detta.

Därför säger jag utan minsta ironi att jag i dag uppfattar en bred samsyn i Sverige: Civilt försvar är viktigt. Det är nog tyvärr en av ganska många erfarenheter vi alla har dragit efter det förfärliga kriget mot Ukraina. Militärt försvar är nödvändigt; civilt försvar är ofta underskattat. Jag är glad att vi är överens om detta.

Det betyder naturligtvis inte att man kan göra allt på en gång eller att allt plötsligt är civilt försvar. Vi gör nu en radikal upprustning av våra ambitioner. Vi gör en radikal resursförstärkning och satsar på det vi tycker är allra viktigast allra först. Men jag är den förste att säga att vi har nedrustat civilförsvaret i decennier. Nu påbörjar vi en lång resa i upprustningen. (Applåder)

Återställande av skadad natur

Anf. 67 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Halva mandatperioden har gått, och det står tydligt att regeringens miljöpolitik går ut på att accelerera art- och klimatkrisen. Det fossila subventioneras, vargen ska skjutas, skogen ska skövlas, korna ska stängas in och strandskyddet ska liberaliseras, det vill säga allemansrätten ska säljas till högstbjudande. Det är tydligt att den här regeringen har ändrat principen att förorenaren ska betala till att förorenaren ska betalas.

Lyckligtvis är dock Sverige fortfarande en del av EU, och i EU gäller nu restaureringslagen i alla länder. Lagen syftar till att vända trenden för naturen. Alla EU-länder ska återställa minst 30 procent av skadad natur senast till 2030. Hur ser statsministern till att vi når detta mål och följer lagen?

Anf. 68 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Låt oss först bara respektfullt erkänna det uppenbara: Vi tycker helt olika. Vi tycker helt olika om hur vi bäst värnar svenska miljö- och klimatintressen i det europeiska sammanhanget. Så är det.

Vi tycker att det europeiska ramverket är mycket bra. Vi gör mest klimatnytta tillsammans med andra. När 450 miljoner européer ställer om är det på riktigt.

När vi helhjärtat ställer upp på den klimatpolitiken måste vi samtidigt värna det som är unikt svenskt i den samlade miljö- och klimatpolitiken. Skogen är visserligen en kolsänka men kan också ersätta fossila produkter och är dessutom en gigantisk exportintäkt för Sverige. Vi vet hur man brukar skog. Låt inte andra bestämma över den svenska skogen! Om vargen vållar problem i Sverige som den inte gör i alla andra länder, låt oss då själva ha rådighet över den frågan!

Jag tycker att det är uppenbart att vi måste slå vakt om svenska intressen samtidigt som vi samarbetar med andra länder. (Applåder)

Åtgärder för ökad trygghet

Anf. 69 ADAM REUTERSKIÖLD (M):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga angående säkerhet och trygghet i vårt land.

Otrygghet och brister i säkerheten har blivit en allt större del av vårt samhälle och utgör i grunden ett hot mot demokratin. Skjutningar och sprängningar förekommer nästan dagligen. Även terrorism och våldsbejakande extremism tillsammans med fientliga staters agerande mot Sverige har blivit ett stort problem. Också mäns våld mot kvinnor och det hedersrelaterade våldet är problem som vi måste hantera.

Regeringen har redan från början av mandatperioden genomfört en rad olika åtgärder. I går presenterade man också nya satsningar för att komma till rätta med otryggheten i Sverige. Vilka effekter anser statsministern och regeringen att man kan förvänta sig av dessa åtgärder?

Anf. 70 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det var några som var lite hånfulla när jag före valet 2022 sa att jag trodde att det skulle komma att ta hela 20-talet att vända den skuta som vi ser i form av grov organiserad brottslighet och stora integrationsproblem. Hade detta varit enkelt hade någon löst problemet för länge sedan. Detta är svåra saker. Låt oss vara ärliga med detta. Det kräver ut hållighet. Det kräver att man inte ger sig trots bakslag som kommer att äga rum.

Jag tycker dock att vi har fått upp hastigheten. Polisen löser i dag fler brott. Polisen förebygger i dag fler brott. Allt detta är bra, men mycket återstår.

Det som kanske oroar mig allra mest just nu, om jag måste gradera, är gränsytan mellan terror och grovt våld, det vill säga utländska krafter med väldigt farliga avsikter som använder sig av våldskapital och riskbenägenhet bland gängkriminella i Sverige genom att låta dessa springa deras ärenden. Det är en farlig cocktail.

Statligt ansvar för sjukvården

Anf. 71 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Vår sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson presenterade förra året direktiven för den kommitté som ska utreda helt eller delvis statligt huvudmannaskap för hälso- och sjukvården. Det är ett första steg, och i Tidöavtalet är detta en av de mest omfattande punkterna. Statsministern nämnde själv i sin regeringsförklaring att statens ansvar måste öka, och det är något som vi kristdemokrater drivit länge.

Vi tog över en sjukvård som är ojämlik och som fortfarande brottas med för långa vårdköer, dålig arbetsmiljö och otillräckligt antal patient-sängar. Norge och Danmark har gått före oss och infört ett mer centraliserat sjukvårdssystem. Om mindre än ett år kommer kommittén att redovisa sitt uppdrag, och då får inte den utredningen bli en hyllvärmare. Statens ansvar måste öka.

Min fråga till statsministern är: Hur förbereder regeringen för att detta ska kunna ske under innevarande mandatperiod?

Anf. 72 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Låt mig först säga det som kanske är självklart för alla: Vi tittar verkligen på andra länder. Vi tittar på andra länders framgångar och andra länders misslyckanden, inte minst länder som är hyggligt närstående oss såväl fysiskt och geografiskt som kulturellt och ekonomiskt. Där finns det viktiga erfarenheter.

Sedan finns det ibland ett litet missförstånd om utredningar. Det finns en vanföreställning, som kanske en gång hade sina skäl, om att man ”begraver” saker i utredningar. Den här regeringen begraver inte saker i utredningar. Den här regeringen tillsätter utredningar för att få beslutsunderlag för skarpa reformer.

Det kan ibland vara lite tidsödande. Det kan ibland vara lite frustrerande att man måste vänta på gedigna utredningar när man vill komma till skott. En utredning gör inte jobbet, men utan utredning finns det inget jobb att göra.

Vi tar detta på mycket stort allvar. Detta är en väldigt viktig utredning, och den kommer att ligga till grund för ett större statligt ansvarstagande och större likhet när det gäller svensk sjukvård.

Ersättningen till friskolor

Anf. 73 ARBER GASHI (S):

Herr talman! Jag gör min första vecka som riksdagsledamot. Fram till i somras hade jag det fantastiska men tuffa uppdraget att vara högsta ansvariga politiker för förskolan och skolan i Halmstads kommun.

Något som våra kommunpolitiker runt om i Sverige brottas med är det stora marknadsmisslyckandet i svensk skola. I dag går många skolor med underskott, till stor del på grund av att regeringen har prioriterat skattesänkningar av olika slag före satsningar på skolan. Även om kommunerna fördelar alla tillgängliga medel räcker de ofta inte till. Varje extra krona man lägger kompenseras privata skolor för, trots att de inte går med några underskott.

Ett av de senare fallen som uppmärksammats i medierna är en gymnasieskola i Sundsvall där styrelseledamöterna för friskolan gnuggade händerna och delade upp 14 miljoner kronor mellan varandra och stoppade dem rakt ned i fickan. Dessa pengar fick man av kommunen just därför att Sundsvalls kommunala skolor gått med underskott.

Så borde det rimligen inte vara i Sverige. Jag vill därför fråga statsministern: När kan kommunerna förvänta sig att ni gör något åt det orimliga i att vinstdrivande skolor tränger undan satsningar på skolan?

Anf. 74 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag vill först hälsa ledamoten välkommen till riksdagen. Jag hoppas att du kommer att trivas här.

Jag vill säga två saker. Vi tycker nog olika om en del saker. Regeringen och regeringssamarbetet slår vakt om den grundläggande valfriheten. Det måste sägas. De som alltid ser problem med friskolor är nämligen alltid de som alltid har varit emot valfriheten. Därför vill jag understryka att vi är för föräldrars rätt att välja skola till sina egna barn. För oss är det fundamentalt.

Ska man stå upp för den rätten måste man samtidigt skydda den från dem som missbrukar valfriheten. Det är lika viktigt att säga. Därför ser vi nu över skolsystemet. Vi ser över skolpengsnormen, så att den ska bli mer rättvis över landet. Vi ser även över vilka som har rätt att starta en skola över huvud taget och vad som ska hända med de kommunala eller fristående skolor som inte sköter uppdraget att driva en skola.

Allt detta gör vi i syfte att värna föräldrarnas rätt att välja skola till sina barn.

(Applåder)

Ytterligare insatser mot gängbrottsligheten

Anf. 75 LEONID YURKOVSKIY (SD):

Herr talman! Statsministern! Det är fortfarande med chock och bestörtning jag tar del av kriminalnyheter i Sverige. Det beror på att tidigare regeringar har importerat en situation som gör att Sverige nu är ett land där barn får betalt för att mörda.

Men det är faktiskt också med ganska stor lättnad jag tar del av nyheter om regeringens arbete på området. Det gäller inte minst den senaste presskonferensen om förebyggande arbete för barn och unga med stora satsningar på kommunerna, ungdomsvården och familjerna.

Den rödgröna oppositionen brukar ofta ropa efter det förebyggande arbetet. Här är det! Det är tydligare än någonsin, tydligare än vad de någonsin kunde åstadkomma. Jag vågar gå så långt som att säga att det här är det första regeringssamarbetet som tar frågan på tillräckligt stort allvar. Men problemen är också allvarligare än någonsin. Och det kan tyvärr bli värre innan det blir bättre.

Min fråga till statsministern är: Hur långt ser man att de aktuella åtgärderna kommer att räcka? Och planeras fler åtgärder för att stärka integrationen och stoppa gängrekryteringen?

Anf. 76 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! När jag för ganska många år sedan arbetade med socialpolitik i stadshuset här i Stockholm var det för mig lite förbluffande att de som pratade mest om förebyggande ville göra minst förebyggande. Det var en lite oväntad insikt för mig.

Det förebyggande var alltid något diffust. Vi kunde aldrig ta på det. Det var alltid oklart vad man syftade på. Det kokade ned till lite mer pengar i bidrag till någon förening någonstans. Det kunde vara att de pengarna mycket väl kunde behövas. Men som allvarligt menat förebyggande arbete höll det inte måttet.

Nu gör vi ett antal riktigt stora förebyggande saker. En sådan sak gäller sekretessen. Jag har under ett par decennier träffat socialsekreterare som har sagt att sekretesslagstiftningen ligger i vägen när man ska rädda barn och unga som är på väg in i brottslighet.

En annan sak gäller föräldraansvaret. I Sverige litar vi på föräldrar. Men det ger inte föräldrar rätt att uppfostra sina barn rakt in i kriminalitet. Då ska samhället ingripa och ta hand om barnen.

Anf. 77 OLIVER ROSENGREN (M):

Herr talman! När statsministern fick väljarnas förtroende att leda Sverige var inflationen på 10 procent. Det innebär en pressad köpkraft för hushållen, sjunkande reallöner och en mycket tuff situation inte bara för hushållen utan också för välfärden och för företagen.

En av uppgifterna för statsministerns regering var att få ordning på inflationen. Denna uppgift har, liksom andra uppgifter för regeringen, tagits på stort allvar och åtgärdats med hjälp av tydliga insatser. I dag kom nyheten att inflationen har kommit ned till 1,2 procent. Inflationsbekämpningen har varit framgångsrik.

Min fråga till statsministern blir: Vilka nya möjligheter för den ekonomiska politiken ser statsministern och regeringen givet denna nya ekonomiska miljö där inflationen faktiskt har bekämpats?

Statsministerns
frågestund

Anf. 78 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Jag vill först instämma i det som inte sades exakt men den andemening som jag uppfattade. Inflationsbekämpning är tråkigt men nödvändigt. Det måste man nästan säga. Hög inflation lägger så många begränsningar för sådant som man egentligen skulle vilja göra, eftersom allt riskerar att bara ätas upp av ytterligare inflation.

Det här kunde vi i Sverige på 90-talet. Då vände vi oss alldeles för länge vid tvåsiffrig inflation och tvåsiffriga räntenivåer. Ett tag var det också värre än så. Då impregnerades en generation. Sedan föll det i glömska lite grann. Och sedan fick vi tillbaka den höga inflationen igen.

Bara insikten om att hög inflation är löntagarnas värsta fiende var viktig. Därför sa vi nej till dem som ville elda på och öka utgifterna. Nu är uppgiften att hålla i, vara försiktiga och inte kalla alla utgifter för investeringar. Men vi ska också våga investera och använda styrkan i svenska statsfinanser för att göra investeringar i infrastruktur och forskning – långsiktiga investeringar helt enkelt.

Inkludering och utanförskap

Anf. 79 JAMAL EL-HAJ (-):

Herr talman! Statsministern! Många människor med annan etnisk bakgrund än svensk känner sig inte inkluderade i det svenska samhället. Många har lämnat landet, och många funderar på att lämna det. Det handlar bland annat om sjukvårdspersonal, bussförare, läkare, företagare och andra samhällsbärande individer som vi riskerar att gå miste om.

Vi vet att många av de akuta samhällsproblem som vi så ofta pratar om här i riksdagen hänger samman med människors utanförskap. Det handlar inte bara om att vara människa. Det handlar även om att vara mänsklig.

Hur kommer statsministern att agera för att alla människor ska känna sig inkluderade, så att det inte längre råder ett vi och ett de utan bara ett vi?

Anf. 80 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Det är en viktig fråga. Jag tror att vi alla, var och en, har skäl att fundera på om vi gör vårt yttersta för att lyckas med det.

Som samhälle måste vi bestämma oss för att vara ett samhälle som vill vara ett vi, som är inbjudande och som välkomnar människor som gör sitt yttersta för att lyckas. Jag talar om ett samhälle som på alla sätt visar att det är det toleranta samhälle som vi alltid omtalas som.

Som enskild måste man också göra sitt för att komma in i det toleranta samhället. Alla vi som har bott utomlands vet att det inte är helt enkelt. Inte i något land är det enkelt att vara nykomling. Jag har själv provat. Då måste man anstränga sig och göra allt man kan för att bli en del av gemenskapen. Att lära sig svenska språket är en självklar sak. Man behöver också komma in på arbetsmarknaden och göra vad man kan för att visa att man bryr sig om och respekterar det land som man vill göra till sitt.

Det är en svår och komplex process, som ofta lyckas jättebra. Men i dag ser vi alltför ofta att den inte lyckas alls.

(Applåder)

Förtroendet för Stockholms landshövding

Anf. 81 PETER HEDBERG (S):

Herr talman! Som final i dagens frågestund tänkte jag uppehålla mig vid Länsstyrelsen Stockholm och mer specifikt dess landshövding. På senare tid har ju landshövdingen uppmärksamats för tveksamma anställningsförfaranden och även uppsägningar av ledande tjänstemän.

Riksrevisionen har meddelat att man kommer att granska landshövdingens agerande vad gäller både uppsägningen av den dåvarande länsöverdirektören och det beslutade avgångsvederlaget. Men även Justitieombudsmannen granskar just nu landshövdingen.

Min fråga till statsministern blir denna: Med tanke på att Länsstyrelsen Stockholm har en på många sätt central roll och ansvarar för både myndighetsutövning och viktig representation, har statsministern förtroende för hur länsstyrelsen leds? Mer specifikt, har statsministern förtroende för landshövdingen?

Anf. 82 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Låt mig först ge två formella men viktiga svar.

Det första är att jag har förtroende för alla våra myndighetschefer tills motsatsen uttalas.

Det andra, lika självklara, är att det här är en helt transparent process. Det pågår ett antal granskningar. Det vore helt främmande för regeringen att lägga sig i de granskningarna. Vi litar på våra myndigheter. Vi litar också på dem som granskar våra myndigheter. De gör det självständigt. Det ska inte jag lägga mig i.

Det tredje jag vill säga är att det är min bestämda bild att själva myndigheten Länsstyrelsen Stockholm fungerar väl och fullföljer sina uppgifter på ett korrekt sätt.

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 september

2024/25:1 Oseriösa aktörer vid bolagsförsäljning

av *Elisabeth Thand Ringqvist* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:2 Klimatmål i överenskommelser

av *Elin Söderberg* (MP)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:3 Tandvården för 19–23-åringar

av *Eva Lindh* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:4 CSN och handläggningstider

av *Niklas Sigvardsson* (S)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

§ 11 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 11 september

2024/25:1 Demokratien i Thailand

av *Olle Thorell* (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 11 september

2023/24:1092 Möjlighet att dricka vin på träffpunkter för äldre

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:1085 Justeringar av reduktionsplikten för flygbranschen

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:1086 Försäljning av AP-fondernas fossila tillgångar

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:1088 Mottagande av barn från Gaza

av *Karin Rågsjö* (V)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:1095 Tillgången till god och säker mödra- och förlossningsvård

av *Sanna Backeskog* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:1090 Öppnande av det svenska Stasiarkivet

av *Björn Söder* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:1096 Regeringens beslutsprocess om så kallad gårdsförsäljning

av *Karin Sundin* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:1098 Regeringens beräkningar av den nya reduktionsplikten

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:1100 Talgas skrivelse till regeringen

av *Isak From* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2023/24:1101 Dubbelspår på hela Nynäsbanan

av *Christian Lindefjärd* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:1104 Strömsholms kanal som ett nationellt kulturarv

av *Olle Thorell* (S)

till kulturminister Parisa Liljestränd (M)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.00.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.52 och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

REBECCA HEINEMANN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om ersättare för statsråd	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:836 om nedskärningarna inom skolan.....	3
Anf. 1 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	3
Anf. 2 NADJA AWAD (V).....	4
Anf. 3 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	5
Anf. 4 NADJA AWAD (V).....	6
Anf. 5 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	7
Anf. 6 NADJA AWAD (V).....	7
Anf. 7 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L).....	8
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:840 om utvisning på grund av utnyttjande i prostitution	8
Anf. 8 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	8
Anf. 9 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	9
Anf. 10 HELENA VILHELMSSON (C).....	10
Anf. 11 TONY HADDOU (V).....	11
Anf. 12 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	11
Anf. 13 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	12
Anf. 14 HELENA VILHELMSSON (C).....	13
Anf. 15 TONY HADDOU (V).....	13
Anf. 16 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	14
Anf. 17 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	15
Anf. 18 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	15
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:843 om gymnasielagen och Migrationsverkets långa handläggningstider	16
Anf. 19 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	16
Anf. 20 TONY HADDOU (V).....	17
Anf. 21 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	17
Anf. 22 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	18
Anf. 23 TONY HADDOU (V).....	19
Anf. 24 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	20
Anf. 25 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	21
Anf. 26 TONY HADDOU (V).....	22
Anf. 27 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	22
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:842 om brister i det kommunala arbetet mot hedersförtryck	23
Anf. 28 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	23
Anf. 29 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	24
Anf. 30 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	25
Anf. 31 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	26
Anf. 32 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	27
Anf. 33 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	27
Anf. 34 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	28
Ajournering.....	28

Återupptaget sammanträde	28
§ 9 Statsministerns frågestund	29
<i>Skattesänkningar och situationen i sjukvården</i>	29
Anf. 35 LENA HALLENGREN (S)	29
Anf. 36 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	29
Anf. 37 LENA HALLENGREN (S)	30
Anf. 38 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	30
<i>Åtgärder för färre beviljade medborgarskap</i>	30
Anf. 39 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	30
Anf. 40 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	31
Anf. 41 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	32
Anf. 42 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	32
<i>Finansieringen av ny kärnkraft</i>	32
Anf. 43 IDA GABRIELSSON (V).....	32
Anf. 44 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	32
Anf. 45 IDA GABRIELSSON (V).....	33
Anf. 46 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	33
<i>Krav för antagning till yrkesprogram</i>	33
Anf. 47 MUHARREM DEMIROK (C)	33
Anf. 48 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	34
Anf. 49 MUHARREM DEMIROK (C)	34
Anf. 50 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	35
<i>Minskat bostadsbidrag och vräkning av barnfamiljer</i>	35
Anf. 51 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	35
Anf. 52 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	36
Anf. 53 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	36
Anf. 54 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	36
<i>Försäljning av partilotter till äldre</i>	37
Anf. 55 EDWARD RIEDL (M)	37
Anf. 56 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	37
<i>Finansiering av underhållsinvesteringar</i>	37
Anf. 57 CAMILLA BRODIN (KD).....	37
Anf. 58 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	38
<i>Samarbete om havsmiljön i Östersjön</i>	38
Anf. 59 LOUISE EKLUND (L).....	38
Anf. 60 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	38
<i>Skattesänkning för riskkapitalbolag och risk för jäv</i>	39
Anf. 61 MATHIAS TEGNÉR (S).....	39
Anf. 62 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	39
<i>Framtida skattesänkningar</i>	39
Anf. 63 BO BROMAN (SD).....	39
Anf. 64 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	40
<i>Förutsättningarna för det civila försvaret</i>	40
Anf. 65 HANNA GUNNARSSON (V)	40
Anf. 66 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	41
<i>Återställande av skadad natur</i>	41
Anf. 67 REBECKA LE MOINE (MP).....	41
Anf. 68 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	41
<i>Åtgärder för ökad trygghet</i>	42
Anf. 69 ADAM REUTERSKIÖLD (M)	42

Anf. 70 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	42	Prot. 2024/25:4
<i>Statligt ansvar för sjukvården</i>	42	12 september
Anf. 71 HANS EKLIND (KD).....	42	
Anf. 72 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	43	
<i>Ersättningen till friskolor</i>	43	
Anf. 73 ARBER GASHI (S).....	43	
Anf. 74 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	43	
<i>Ytterligare insatser mot gängbrottsligheten</i>	44	
Anf. 75 LEONID YURKOVSKIY (SD)	44	
Anf. 76 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	44	
<i>Regeringens kommande ekonomiska politik</i>	45	
Anf. 77 OLIVER ROSENGREN (M)	45	
Anf. 78 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	45	
<i>Inkludering och utanförskap</i>	45	
Anf. 79 JAMAL EL-HAJ (-).....	45	
Anf. 80 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	46	
<i>Förtroendet för Stockholms landshövding</i>	46	
Anf. 81 PETER HEDBERG (S).....	46	
Anf. 82 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	46	
§ 10 Anmälan om interpellationer	47	
§ 11 Anmälan om fråga för skriftligt svar	47	
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor	47	
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.00	48	